

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na $\frac{1}{2}$ strani 200 K, na $\frac{1}{3}$ strani 100 K, na $\frac{1}{4}$ strani 50 K in na $\frac{1}{16}$ strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Poučilo, kako naj vinogradniki ravnavo s trtami, ki so bile po toči poškodovane. — Zatiranje trtne plesnobe. — K članku „Necepljene ameriške trte, ki neposredno rodé, in njih pravi pomen za vinogradništvo“. — Rjavenje vina. — Kako izračunimo dobičkanost kmetijskih panog? Uporaba sadja pri peki kruha. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — **Konjerejec:** Znaki zdravja pri konjih. — Pridobitev dobrih, plemenskih žrebcev. — Prva jugoslovanska konjska dirka v Ljutomeru. — Uradne vesti konjerejskega odseka. — **Inserati.** Družbene vesti.

Poučilo, kako naj vinogradniki ravnavo s trtami, ki so bile po toči poškodovane.

Ker je ravnokar v nekaterih krajih naše dežele toča vinograde močno poškodovala, dá podpisaneec vinogradnikom sledeče navodilo, kako je s takimi trtami ravnati.

Ako toča pobije, moramo takoj drugi dan po toči škropiti, glede ostalega dela pa je kakih osem dni počakati, da se po njej napravljena škoda v polni meri pokaže.

Potem je treba trte dobro pregledati in z ostrim nožem obrezati na sledeči način:

1.) Porezati je vse močno ranjene ali zelo razkosane liste.

2.) Na šparonih ali napnjencih je pustiti samo one mladike, katere imajo še kaj ohranjenega grozdja na sebi, druge pa odrezati. Mladike z grozdom se skrajšajo za toliko, kolikor je nujno potrebno. Najbolje, ako ostanejo nad zadnjim grozdom še 3 do 4 listi. Izrasli zalistniki se odščipnejo za prvim ali za drugim listom.

3.) One mladike, katere stoje na reznici (palcu ali ščapu), ter imajo dati les za napravo reznice ali šparonov v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi trgateg prihodnjega leta izgubljena.

Ako so takim mladikam odbiti samo vršički, odrežemo le najbolj poškodovan del istih, ter gledamo, da ostane na koncu kak zalistnik, ki takoj naprej rase in nadomestuje trti odbiti vršiček. Ostale zalistke od-

ščipnemo za drugim listom, ker morajo ti listi namesto odbitih glavnih listov, rediti trtni les.

Vse druge, tri nepotrebne mladike odrežemo, da gre živež le v one, katere potrebujemo za prihodnje leto, vendar je pa treba pustiti v celem kakih 6 mladik.

Ako pa toča ne pusti na trti niti toliko mladik, da bi iz njih napravili reznice ali palčke, moramo shraniti in rediti kake dve do tri mladike, katere navadno poženejo iz starega lesa.

4.) Pri vsem tem delu moramo pa skrbeti za to, da tiste mladike, ki so na trti ostale, ohranimo zdrave, ter da njih les dobro dozori.

Treba je torej vezati, kmalu in večkrat proti peronospori (z galico) škropiti in meseca septembra skrajšati vsako mladiko za eno tretjino.

Škropljenje je pa prvo delo, ki je moramo takoj drugi dan po toči izvršiti.

Bohuslav Skalický,
vinarski nadzornik za Kranjsko.

Zatiranje trtne plesnobe.

Trtna plesnoba nam leto za letom na vinskem pridelku povzroča mnogo škode. Če je vreme toplo in obenem tudi vlažno, je ta bolezen posebno nevarna. Navadno napade grozdje kmalu, ko odcvete, in če takrat takoj vsega potrebnega ne ukrenemo, da nje razširjanje ukinemo, se tako razpase, da je ni mogoče več ustaviti.

Najbolj priporočljivo sredstvo proti trtni plesnobi je *fino zmleto žveplo*. Ž njim je treba kmalu po cvetju,

takoj ko postanejo jagode za grah debele, vse grozdje na tenko poprašiti.

To delo se mora vršiti ob toplem, solnčnem in če le mogoče brezvetrnem vremenu.

Če žveplamo ob solnčnem vremenu in če ostane vreme po žveplanju vsaj še en ali dva dni lepo, gorko in solnčno, potem smo dobro zadeli, kajti ob vročem vremenu se žveplo na grozdju nekako pripeče in se potem ni več bati, da bi ga dež odpral. Če pa pride dež prezgodaj, preden se je to zgodilo, moramo žveplanje čim prej mogoče ponoviti.

Enkratno žveplanje grozdja po cvetju navadno zadostuje, a ne vselej. Kakorhitro opazimo na nekaterih občutljivih vrstah (muškatelcu, portugalki, silvancu, rizlinku itd.), da se grozdja plesen oprijemlje, moramo žveplanje takoj ponoviti, in sicer najbolje dvakrat v presledku enega tedna. Če to zamudimo, je navadno poznejše žveplanje brezuspešno ali pa le malo izda.

Kot nadomestilo za žveplo v tem času rabimo lehkotudi *kalijev hipermanganat*. Njegova raba se priporoča zlasti tedaj, če vsled hladnega vremena ni mogoče žveplati, ker učinkuje hipermanganat tudi ob oblačnem in hladnem vremenu. Najbolje pa bo, če rabimo obe sredstvi, to je takoj, ko opazimo prve sledi plesnobe, hipermanganat in potem, ko nastopi vroče in solnčno vreme, še žveplamo.

Na sto litrov vode vzamemo 15 do 20 dek hipermanganata. V polovici vode raztopimo hipermanganat, v drugi polovici razmešamo 2 do 3 kg apna na redek belež. Apnen belež zlijemo na to v raztopino hipermanganata in takoj potem škropimo. Grozdje moramo s to zmesjo prav temeljito pobrizgati, tako da od njega kar kaplja.

Hipermanganat učinkuje hitro, ampak le kratek čas. Zato ga raztopimo vselej samo toliko, kolikor ga zamoremo v par urah porabiti. Topi se hitro.

B. Skalický.

K članku „Necepljene ameriške trte, ki neposredno rodé in njih pravi pomen za vinogradništvo“.

V strokovnem oziru nimam članku ničesar dodati in se samoobsebi razume, da mora izvajanjem spisa vsak strokovnjak le pritrditi. Ker se pa v članku prosi in roti kolege iz Štajerske, osobito vinarske inštruktorje, da pouče ljudstvo o kvarljivosti pomnoževanja in zasajanja ameriških necepljenk za vinogradništvo v Sloveniji, je treba vendar dodati nekaj pojasnil, sicer bi znala na podlagi zgoraj omenjenega članka nastopiti sumnja, da se pri nas do sedaj v tej zadevi od poklicane strani prav nič ni storilo.

Dr. Geršak, ki je gojil velike simpatije do raznih necepljenih ameriških trt in ki jim je dal ime „šmarnica“, „pesjaner“ itd. se, kolikor mi je znano, ni dal spreobrniti. K sreči je ostal s svojimi nazori precej osamljen. Samo nekateri špekulanti so izrabljali njegov vpliv. Da se jim pa to v preveliki meri ni posrečilo, je bila skrb merodajnih faktorjev. Kar se ni dalo doseči s poukom, se je skušalo uveljaviti s prepovedjo. Pri podeljevanju brezobrestnih posojil iz državnih in deželnih sredstev, ki se je vršilo pod kontrolo takratnih deželnih in državnih vinarskih strokovnjakov, je bilo izdano strogo navodilo izključiti one prosilce, ki bi vkljub pouku in prepovedi sadili necepljene ame-

riške trte. Ker je velika večina vinogradnikov dobila brezobrestna posojila, se je dalo to načelo tudi precej uveljaviti.

V 20. številu „Gospodarskega Glasnika“ iz leta 1907. pa je priobčil gosp. višji vinarski inšpektor Frančišek Matjašič tozadevno med drugim sledeče: „Posestnikom, katerim se je podelilo brezobrestno posojilo in ki sadijo v obremenjenih vinogradih šmarnico, se bo posojilo brez izjeme odtegnilo in podelilo drugim!“

Pozivam torej vinogradnike, da razmnoževanje in zasajanje šmarnice opusté in da pri obnavljanju vinogradnikov uporabljajo edinole take sorte, katere priporočajo državni in deželni vinarski strokovnjaki.

Istotako je opozoril zgoraj imenovani na posledice sajenja samorodnih ameriških trt, takoimenovanih „šmarnic“ v vseh tukajšnjih slovenskih listih, med drugim tudi v 7. številu „Gospodarskega Glasnika“ iz leta 1908.

V istem zmislu so delovali tudi drugi v to poklicani organi od početka svojega delovanja in bodo tudi v naprej. Proti špekulantom pa ne morejo drugega ukreniti, kakor svariti, in to tudi storé.

Jos. Zupanc,
vinarski inštruktor v Ptuj.

Rjavenje vina.

Vina, pridelana v mokrem in deževnem vremenu, v katerem grozdje rado gnije, kakortudi vina, pridelana iz nezrelega ali premalo zrelega grozdja, kažejo pogostoma napako, ki jo umni kletar imenuje *rjavenje vina*.

Rjavenju podvrženo vino se ne le samo nerado čisti, ampak je sploh zelo nestanovitno. Kakorhitro pride z zrakom v dotiko, kakor na pr. pri pretakanju, ali pa če stoji dlje časa v odprtem kozarcu ali v odprti steklenici, *nategne* barvo. Vino se najprej zmoti, potem postane bolj temno in končno čisto zarjavi in se večkrat pri tem tako zgosti, da je podobno bolj rjavi kavi ali godlji, kakor vinu.

Obenem dobi vino tudi čuden, neprijeten okus in se iz njega izloča neka rdečkastorjava tvarina, ki se liki prašek prime kozarca in se nabira zlasti na njegovem dnu. V težjih slučajih se po preteku dveh ali treh dni prikažejo na površini porjavelega vina tenki, vijolčasti, mastni madeži, ki jih tvorijo skupine vinu škodljivih bakterijev.

Vzrok rjavenju vina je naslednji:

V vsakem sadju, torej tudi v grozdju, se nahajajo tvarine, ki se vsled vpliva zračnega kisika razkrajajo in izpreminjajo pri tem barvo. Najbolje vidimo to, ako prerežemo kako jabolko. Najprej svetlobelo ali zelenkasto njegovo meso na zraku kmalu porumeni in kesneje popolnoma porjavi. Nekaj podobnega se vrši v vinu. V njem se nahajajo razne, iz grozdja vanj prišle tvarine, ki se pod vplivom zraka izpreminjajo. Take tvarine so rastlinska guma, barvila, petkin, česlovina, beljakovine itd. Tako n. pr. vidimo, da se skoraj vsako, gotovo pa vsako *mlado* vino, ki vsebuje še večjo množino teh tvarin, po pretakanju nekoliko skali. Vsled pri pretakanju zaužitega kisika so se nekatere teh snovi strdile, so postale neraztopne in so se iz vina izločile v obliki drobnega prahu (usedline), ki polagoma vsled svoje teže pade na dno soda in se vino potem zopet sčisti. Pod vplivom zraka izpreminjajo nekatere snov

v vinu tudi barvo in vino postane po večkratnem pretakanju bolj temne barve. Vsaj je znano, da je vsaka starina bolj temne barve kot mlado vino.

Če se pa v vinu nahajajo razne škodljive glivice ali kvasila (fermenti ali encimi), potem se pa tako pretvarjanje snovi vrši zelo hitro in se nekatere teh snovi razkrajajo in tvorijo nove za vino neprikladne spojine, ki kvarijo barvo in okus vina.

Znano je kvasilo *oksidaza*, ki zelo pohlepno jemlje kisik iz zraka in z njegovo pomočjo razkraja različne snovi v vinu ter jih izpreminja v sprsteninske (humusove) spojine, ki vino kalijo in mu dajejo neprijeten okus. *Vino vsled tega porjavi* in izpremeni okus.

V hujših slučajih napadajo razne glivice in bakterije tudi beljakovine in čreslovino v vinu, ki jih razkrajajo. Če se močno zarede, lahko povzročijo bolezen, ki jo imenujemo zavrelko. Zavrelka se pa od navadnega rjavenja vina razločuje že po tem, da se pri njej razvijajo tudi plini, tako da vino šumi, česar pri navadnem rjavenju ni.

Vse te škodljive glivice in kvasila se nahajajo zlasti v *gnilem in nezrelem ali drugače bolnem grozdju* in pridejo po njem v mošt, odtod pa pozneje v vino, in sicer v tem večji meri, čim dlje je bil mošt v dotiki s tropom.

Ker se pa ravno v pecljih in mehovnicah grozdja nahajajo v večji množini one snovi, ki nanje glivice in kvasila najbolj vplivajo, vidimo, da so rjavenju izpostavljena najbolj taka vina, ki so kipela dlje časa na tropu in ki pri njih gnili, bolni ali nezreli deli grozdja niso bili skrbno odbrani.

Da se tej nepriliki izognemo, moramo torej zelo previdno in snažno postopati *že ob trgatvi*, posebno če se trgatve vrši v mokrem vremenu in če grozdje gnije.

Predvsem je treba zdravo grozdje skrbno ločiti od bolnega, gnilega ali nezrelega in gnile ali nezrele jagode iz sicer zdravega grozdja snažno odbirati.

Zdravo grozdje je posebej zmleti in kmalu iztisniti, ne da bi kipelo na tropinah. Kjer to ni mogoče, n. pr. pri črnini, ki mora kipeti na tropu že zaradi barve, tam naj se pri odbiranju gnilega grozdja še bolj natančno postopa in naj se grozdje vselej prej odpeclja ali reblija, to je peclje iz tropa izloči.

Z gnilim, oziroma bolnim ali nezrelim grozdem moramo pa čisto drugače ravnati, če hočemo iz njega pripraviti užitno in stanovitno vino. Tako grozdje se mora na vsak način *takoj* iztisniti.

Nato je treba v moštu zamoriti ali vsaj omamiti škodljive glivice, bakterije in kvasila. To se zgodi na najenostavnejši način z žveplanjem. Mošt iz gnilega ali nezrelega grozdja močno zažveplamo, in sicer na sledeči način. Najprej zažgemo v sodu nekaj (en tenek trak na 1 do 2 hl vsebine) žvepla, potem napolnimo sod do polovice z moštom, ga zamašimo in nekaj časa kotamo, tako da posrka mošt ves žveplov plin. Nato zažveplamo sod še enkrat in ga napolnimo do vrha. Ker tako hudo žveplan (prežveplan) mošt nekaj dni ne kipi, poleže se v njem vsa gošča na dno in ž njo vred večji del glivic. Po preteku 24 do 48 ur pretočimo mošt od gošče v drug, znažen sod in ga pri tem *dobro prezračimo*, tako da en del žveplovega dvokisa iz njega izgine in mošt potem lažje kipi. Da pa mošt bolj čisto kipi, mu dodamo pri tem nekaj (vsaj 2 l na hl) burno kipečega mošta iz zdravega grozdja ali pa mošta, ki kipi s *čistimi drožmi*.

V mokrih letih, kadar grozdje gnije, se pa priporoča zažveplati tudi mošt iz zdravega grozdja, se-

veda ne tako močno kot gnili mošt. Zadostuje, da zažgemo na vsakih 4—5 hl vsebine po eno azbestno trščico žvepla. Žveplanje povzroči, da začne mošt sicer nekaj dni kesneje kipeti, kipi pa potem hitro, bolj čisto in dá bolj stanovitno vino.

Po končanem burnem kipenju zalijemo sod z vinom do vrha in počakamo, da se vino vsaj z večjega učisti. Preden pričnemo pretakati (meseca novembra ali decembra), preskusimo vino iz vseh sodov ali je na zraku stanovitno. V to svrhu natočimo iz vsakega soda po en kozarec vina in je postavimo na sod. Drugi ali tretji dan bomo že videli, ali je vino stanovitno ali ne.

Če vino v kozarcu nategne barvo in porjavi ali se celo zgosti, potem je podvrženo rjavenju in je je treba takoj ozdraviti. V to svrhu imamo dva pripomočka, in sicer pasteriziranje in žveplanje.

Pasteriziranje (od francoskega učenjaka Pasteurja) obstoji v tem, da se vino v zaprtih ceveh ali posodah segreje na 60° do 70° C in da se istim potom zopet ohladi na prejšnjo toplino.

Stem se uničijo v njem glivice in kvasila in beljakovine se v njem strdijo.

Vino postane po pasteriziranju bolj motno in je je treba čez nekaj dni precediti in sčistiti.

Pasteriziranje je torej najbolj zanesljivo sredstvo proti vsem vinskim boleznim in mnogim napakam vina.

Ker je pa v ta namen treba posebne priprave, ni za vsakega lahko izvršljivo.

Žveplanje. Če v zraku zažgemo žveplo, se razvija plin, ki ima močan duh in nas sili h kašlju. Ta plin je žveplov dvokis, ki uničuje glivice, kvasila in druge organizme s tem, da jim odteguje kisik.

Žveplanje je tedaj izdaten in neobhodno potreben pripomoček v kletarstvu povsod tam, kjer je treba škodljive bakterije, glivice ali kvasila v vinu ali v posodi uničiti, ali pa vsaj njih delovanje omejiti. Zmerno žveplanje ne škoduje ne okusu vina, ne zdravju vinopijca.

Če tedaj kaže vino znake rjavenja, potem je treba, da je zažveplamo in da potem po možnosti omejimo dostop zraka do vina.

Če leži vino še na drožeh, je treba, da je pretočimo v dobro zažveplan sod. Pri pretakanju pa moramo paziti, da se preveč ne meša z zrakom. Najbolje je, da pretakamo vino z vinsko sesalko (pumpo) od sode v sod. Na vsakih 100 litrov vsebine zažgemo v sodu, v katerega vino pretakamo, tik pred pretakanjem 3 do 5 gramov žvepla, torej polovico ali cel tenek trak žvepla.

Ako pa vino ni več na drožeh, potem je zažveplamo rajši s pomočjo natrijevega bisulfita.

Natrijev bisulfit (ali žveplovo-sokisli vodik) je prenasočena spojina žveplovega dvokisa s sodikom (natronom). Dobi se pri Slov. kmetijski družbi, pri drogistih itd. v obliki belega ali (če ni prav čist) rumenkastega praška, ki diši močno po žveplovem dvokisu, torej po istem plinu, ki se razvija iz gorečega žvepla. Če ga stresemo v vino, potem se močnejša vinska kislina spoji s sodikom bisulfita in se oprosti iz njega žveplov dvokis, kateri potem v vinu ravno tako deluje, kakor plin iz gorečega žvepla.

Z natrijevim bisulfitom se da tedaj vino zažveplati, ne da bi se je pretakalo. To je posebno veliko vredno pfi rjavečih vinih, na katere zrak slabo vpliva.

Po predpisih vinskega zakona se sme za vsak hektoliter vina porabiti največ pet gramov (pol deke)

natrijevega bisulfita. Ta množina tudi vselej zadostuje, da se rjavenju podvrženo vino ozdravi, če je le bisulfit dober. Ker se pa bisulfit na zraku razkaja (razdiši), ga je treba hraniti v dobro zaprti posodi, najbolje v dobro zamašeni steklenici s širokim grlom.

Odtehtan natrijev bisulfit razmešamo ali raztopimo v kozarcu vode, raztopino vlijemo nato v sod, tam jo z vinom dobro premešamo in sod zamašimo. Po preteku enega tedna je vino stanovitno. O tem se lahko prepričamo, če je preizkusimo zopet v kozarcu.

Ako imamo torej vino, ki je podvrženo rjavenju, in ako smo to v pravem času (s poskušnjo v kozarcu) spoznali, je lahko z enim ali drugim načinom žveplanja ozdravimo. Težje je popraviti *že porjavelo vino*.

Če nismo pazili in smo pretočili rjavenju podvrženo vino v nezažveplan ali premalo zažveplan sod, potem čez nekaj dni več ali manj porjavi in je treba, da je spravimo zopet v poraben stan. V to svrho najprej dodenimo po 5 g natrijevega bisulfita na hl, da je obvarujemo pred nadaljnim razkrajanjem. Potem mu moramo odvzeti še neprijeten okus in grdo barvo.

To se zgodi najenostavneje s čiščenjem, ali pa, če je vino preveč rjavo, s poprejšnjim eponitiranjem.

Eponit je črn, fin prah, ki obstoji iz fino zmletga rastlinskega oglja. Vinu odteguje duh, barvo in slab okus. Na vsak hektoliter je vzeti 20 do 50 g, po potrebi tudi več eponita. Koliko je treba eponita vzeti, preskusimo najbolje najprej v malem, na pr. v litrski steklenici, potem šele eponitiramo vse vino. Eponit se strese v kak škaf, tam se pridene nekaj litrov vina in se z obeljeno brezovo metlico ž njim dobro premeša. Nato se vlije vsa zmes v sod, se premeša z ostalim vinom, sod se zalije do vrha in zamaši.

Tekom kakih 5 do 6 dni vsak dan vino dobro premešamo, da se eponit prehitro ne poleže na dno soda in da tem bolj odtegne vinu tuj duh, okus in barvo.

Nato sod zopet zamašimo in pustimo vino v miru, da se eponit lahko poleže na dno soda. Če imamo filter, ni treba čakati, da se eponit poleže, ampak vino po preteku tega časa lahko filtriramo in je spravimo v snažen, nekoliko zažveplan sod. Drugače pa moramo počakati, da se eponit v vinu na dno poleže, kar traja dva do tri tedne. To lahko pospešimo s čiščenjem.

Če ni vino zelo rjavo in je le bolj kalno, zadostuje tudi *samo čiščenje*, brez poprejšnjega eponitiranja.

Za čiščenje porjavelih vin jemljemo čistila, ki odtegujejo vinu slab okus in barvo. To so sledeča čistila: želatina, mleko in sirnina. Kako se eno ali drugo čistilo rabi, je opisano v posebnem spisu, ki se dobi pri Slov. kmetijski družbi v ponatisu.

Kadar se vino učisti, je pretočimo v zmerno zažveplan sod. En tenek trak žvepla zadostuje za štiri hektolitre vina.

Ker se rjavenje vina skoraj leto za letom pri nas pojavlja, zato ponavljam nakratko vsa v tem sestavku izrečena načela glede ravnanja z vinom:

1.) Kadar je jeseni mokro vreme, kadar grozdje gnije, ali pa kadar slabo dozori, vino rado rjavi.

2.) Rjavenje vina se lahko *prepreči s pravilnim ravnanjem ob trgatvi*, ako vse nezrelo, bolno ali gnilo grozdje posebej odberemo, hitro iztisnemo in se mošt napolni v močno zažveplan sod. En ali dva dni kesneje mošt pretočimo in prezračimo in mu dodenemo čistokipečega mošta. (Glej tudi spis: „Kako se iz gnilega grozdja pripravi dobro in stanovitno vino“, ki se dobi pri Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani v ponatisu.)

3.) Tudi mošt iz navidez zdravega grozdja kaže v takem slučaju nekoliko zažveplati. Na tropu pa naj ne kipi.

4. Po končanem burnem kipenju se sodi, v katerih vino kipi, z vinom iz kakega drugega soda do vrha zalijejo.

5.) Vino je treba v takih letih *zgodaj* pretočiti, in sicer vino iz gnilega, oziroma bolnega ali nezrelega grozdja že meseca novembra, vino iz zdravega grozdja pa meseca decembra (do Božiča).

6.) Pred pretakanjem se vino preskusi na stanovitnost s tem, da se je pusti stati vsaj dva dni v odprtem kozarcu. Če vino v kozarcu porjavi, se je pretoči tako, da se preveč ne peni in z zrakom ne meša. Sod, v katerega se pretaka, se dobro zažvepla. (En tenek trak žvepla na 1 do 2 hl vina.)

7.) Osem do deset dni na to se poskušnja z vinom v kozarcu ponovi. Če vino še rjavi, se mu dodene na vsakih sto litrov po pet gramov natrijevega bisulfita. Če je treba, se vino pozneje še čisti ali filtrira.

8.) *Že porjavelo vino se popravi*, če se mu dodene najprej bisulfit (5 g na hl), potem pa se je čisti z želatino, mlekom ali s sirnino.

Če je vino močno rjavo, se je poprej razbarva z eponitom, potem se šele čisti ali filtrira. Čisto vino se pretoči v nekoliko zažveplan sod.

9.) Namesto žveplanja, zdravimo rjavenju podvrženo ali že rjavo vino tudi lahko s pastiriziranjem. Pasterizirano vino se nato še čisti ali filtrira, če pa je zelo temno ali slabega okusa, se pred čiščenjem še z eponitom razbarva.

B. Skalický.

Kako izračunimo dobičkanost kmetijskih panog?

V zadnji številki „Kmetovalca“ sem na kratko opisal, kako se v kmetijstvu izračuni dobičkanost (rentabiliteta) poljedelskih strojev. V naslednjem pa hočem podati način, kako izračunimo dobičkanost poedinih panog kmetijstva.

Čisti dobiček poedinih panog kmetijstva izražamo v denarni vrednosti. Lahko pa je mogoče, da nima pridelek samnasebi nikake tržne cene, ali pa da se pridelovalni stroški ne morejo izraziti v denarni vrednosti, to se pravi, da jih ni mogoče natančneje oceniti. Z ozirom na to dejstvo razlikujemo panoge v kmetijstvu na sledeči način:

1. **Gospodarsko samostojna panoga.** Pri tej so pridelovalni stroški znani, kakortudi pridelki tržni in se cene istih stavijo v račun v denarni vrednosti. Čisti dobiček take panoge izračunimo, ako od kosmatih dohodkov (to je cena pridelka) odštejemo pridelovalne stroške.

Gospodarska samostojna panoga lahko obstoja popolnoma zamazase, ne da bi bila s katerokoli drugo panogo v zvezi. Pri naših majhnih kmetijah imamo samo dve samostojni panogi, medtem ko so vse druge v tesni medsebojni zvezi. K samostojni kmetijski panogi lahko prištevamo čebelarstvo, ki ni v nikaki zvezi z drugimi panogami in obstoja popolnoma samozase. Druga bi bila travništvo, a tudi to le v nekaterih krajih na Štajerskem. Taka posestva obstoje zgolj iz travnikov, ki se kosijo 2—3 krat na leto in se pridelek (seno) prodaja. Travnike se gnoji samo z umetnimi gnojili ali se pa kupuje gnojnico pri sosedih.

Zelo pogosto se najdejo samostojne panoge pri švicarskih kmetovalcih.

2. Gospodarsko vezana panoga. Ta panoga ne more obstojati samazase brez zveze z drugimi kmetijskimi panogami. Pri nas imamo večino takih panog. Vzrok nesamostojnosti takih panog tiči v tem, ker se pridelovalni stroški ne morejo izraziti v denarni vrednosti, ali ker je njih pridelek samnasebi brez tržne cene. Tudi oboje je mogoče. Zato razlikujemo:

a) *gospodarsko vezano panogo s pridelovalnimi stroški in*
b) *z uporabno ceno.*

Pri prvi se lahko pridelovalni stroški izračunijo v denarni vrednosti, ker so različne podrobnosti pridelovalnih stroškov, kakor n. pr. delo, obraba orodja, seme in druge take potrebščine za tako panogo, denarno izrazljivi. Pri tej panogi pa nima pridelek nikake tržne cene. Zato je cena pridelku približno tako visoka, kolikor znašajo izračunjeni pridelovalni stroški. N. pr. cena deteljnega semena, ki prihaja na trg, je enaka pridelovalnim stroškom.

Druga, to je gospodarsko vezana panoga z uporabno ceno, je gospodarski proces, katerega pridelek ima sicer tržno ceno, a pridelovalni stroški niso denarno izrazljivi, ker nima ena izmed sirovin, iz katerih se izdeluje pridelek, nikake tržne cene. Za to sirovino pa lahko izračunimo njeno uporabno ceno na ta način, da se vse obdelovalne in pridelovalne stroške odštejejo od kosmatega dohodka pridelkov.

Naj navedem tu le sledeči slučaj. Izračunati nam je uporabno ceno sena tam, kjer to nima nikake tržne cene. (Za račun vzamemo zopet predvojne cene.)

1 krava daje na leto 2500 l mleka po 16 v. K 400—
1 tele " 70—
60 q gnoja po 20 vin. " 12—

Kosmati dohodki . . . K 482—

Stroški za produciranje gorenjega:

36.5 q sena brez tržne cene	K ——
7.3 q otrobov po K 13—	" 94.90
oskrbovanje, stelja in drugo	" 83.33
najemnina hleva	" 5—
zavarovalnina	" 3—
živinozdravnik	" 6—
zdravila	" —60
obrestovanje glavnice	" 20—
amortizacija živinske glavnice	" 50—
" poprava in obrestovanje glav-	
nice za orodje	" 3.30
razsvetljava hleva	" —40
splošni gospodarski stroški, odpadajoči na	
to panogo	" 29—

Skupni pridelovalni stroški . . . K 295.53

Kosmati stroški, ki so enaki kosmatim dohodkom znašajo . . . K 482—
pridelovalni stroški znašajo . . . 295.53

Uporabna cena za 36.5 q sena
znaša torej K 186.47

Po tem računu bi veljal 1 q sena
(186.47 : 36.5) K 510

kar precej natančno odgovarja predvojnimi cenami sena.

Ciril Prijatelj.

Uporaba sadja pri peki kruha.

Če se razgovarjaš s kakim kmetovalcem, slišiš pogostokrat tarnanje o neprimerni enolični hrani na kmetih. Nekatere hiše so v tem oziru na tako slabem glasu, da nihče ne mara tam služiti. Res je, da kmetška

hrana ni popolna, da je pogostokrat preenolična, v resnici pa je bolj primerna za kmetijske razmere nego mestna za meščane. Tem nedostatkom je iskati vzroka pri kmetovalcih samih, ker se premalo brigajo za dobro in poceni hrano.

Kolikokrat sem videl na kmetih pošiljati v mlekarino mleko, ki je bilo namenjeno za mesto. S skupičkom zanj so potem kmetico kupovale čaj, sladkor in rum — v resnici pobarvani špirt. Iz tega so doma kuhale čaj zase in za svoje otroke. Ali je ta hrana primerna za kmetško prebivalstvo? Gotovo ne. Ta razvada — uživanje čaja — se je pri nas razpasla v zadnjem času in se je zanesla iz tujine, kjer jo pa drugače umevajo. Tam uživajo zraven čaja, ki ga postavljajo na mizo brez ruma ali žganja, še z maslom namazan kruh, jajca, smetano in meso, kar vse je zelo redilno in tečno. Naše kmetijske gospodinje pa pitajo svoje otroke le s kruhom, namočenim v čaju, kateremu pridenjejo ruma ali žganja, ki je za mladino pravi strup.

Kje tiči vzrok, da je hrana na kmetih tako enolična in mnogokrat neprimerna?

Krivda v tem oziru zadene v prvi vrsti naše gospodinje, ki premalo skrbijo za izpremembo domače hrane. Prepričan sem, da bi marsikateri kmet, če bi mu gospodinja primerno postregla, rajši ostal doma nego bi si iskal priboljškov po gostilnah. Glavna krivda pa zadene one, ki v tem vprašanju niso primerno poučili naše kmetško ljudstvo. V bodoče, ko dobimo več gospodinjskih šol in tečajev, ki jih bodo gotovo marljivo posečala naša kmetška dekleta, je upati na zboljšanje našega gospodinjstva tudi v tem oziru.

Šele v vojnem času smo se prepričali, kolike vrednosti je naš kmetijski stan. Opazili smo, da so najmanj občutili pomanjkanja živil državljani one države, v kateri so bile kmetijske razmere najbolj urejene. Kjer stoji kmetijstvo na visoki stopinji, vedo v splošnem mnogo bolj ceniti vrednost vsakega deželnega pridelka in ne pustijo, da bi šlo katerokoli blago, četudi manjvredno, v kvar.

Tu hočem opisati le en način, kako se da v domačem gospodinjstvu uporabiti sadje, ki je drugače ne moremo spraviti v denar in kako si z njim zboljšamo domačo hrano. Na domačem posestvu, posebno v dobrih sadnih letinah, nam ostaja mnogo zbitega, natolčenega ali malo nagnitega sadja, ki ni primerno za prodajo. Iz takega manjvrednega blaga se dá napraviti čisto dober tečen, sladak kruh, če se ga uporablja kot pridatek pri izdelovanju kruha. Kako pa dandanes kmetovalec uporablja tako sadje? Navadno pripravlja domačo pijačo (jabolčnik, hruškovec) ali je prekuha v žganje, ali je pokrmi prasičem, deloma je posuši na preprost način, velik del pa mu segniše. Na tak način se je veliko sadja slabo izrabljalo in šlo mnogo v izgubo, ki bi lahko prišlo v korist za zboljšanje in izpremembo hrane na kmetih, posebno pa v povečanje množine in zvišanje redilnosti kruha.

Kako napravimo kruh s pridatkom sadja? Za prodajo ne uporabno sadje očistimo, odstranimo vse nagnite dele in je skuhamo, da postane iz njega nekaka mehka kaša. V posodo, kjer kuhamo to sadje, vlijemo le malo vode, kajti ono je ima samo dovolj v sebi, na dno lonca pa položimo kak krožnik, da se sadje ne prismoči. Skuhano sadje precedimo skozi sito, da odstranimo lupine, pečke itd., in tako ločimo sadno mezdo od neužitnih delov. Če gospodinja tako nastali sadni mezgi, ko se je nekoliko shladila, primeša soli, droži ali kvasu in zadostno množino moke, bo

zamesila lepo in dobro testo, ki bo imelo iste lastnosti kakor navadno pri vzhajanju. Iz takega testa se dá speči lep, dober, okusen, sladak kruh, ki ima še to posebno dobro lastnost, da se da hraniti svež 2 do 3 tedne in da ga predvsem naši otroci uživajo z veliko slastjo. Za zamesenje ne potrebujemo druge vode, ker nam zadostuje voda sadne mezge, ki vsebuje dokaj hranilnih snovi.

Samoobsebi umevno je, da se stem pomnoži količina kruha. Pri tozadevnih poskusih sem se prepričal, da se dá na ta način iz iste množine moke pridobiti eno tretjino do ene četrtnine več kruha nego navadno iz enake množine moke. Pri nas kmet ne pridela toliko žita, da bi zadostovalo za domačo potrebo, ampak mora povečini dokupovati moko. S primerno porabo sadja se dá tudi tukaj marsikaj prihraniti. Za peko sadnega kruha je primerna pšenična, ržena, koruzna in ječmenova moka. Kot sadje pa jabolka, hruške in tepke. Na prvi pogled ne da bi kruh okusili, ni mogoče opaziti, da mu je kaj tujega primešanega. Ko ga pa okusimo, nam je takoj jasna razlika med navadnim in sadnim kruhom, ki je na vsak način okusnejši, slajši in redilnejši.

Odpadki sadja, ki ostanejo na situ, so izvrstna krma za živino in posebno krave jo kaj rade zauživajo.

Iz tega je razvidno, da je priprava sadnega kruha po tem načinu jako preprosta in da ga more vsaka gospodinja zamesiti iz različnih vrst sadja. Pri tem se prihrani veliko moke in vsa družina ji je hvaležna za ta pribojšek. Inž. Henrik Mohorčič.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slov. kmetijsko dražbo Kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se avtorji med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natane vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista: na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakih kot prispevek k družbenemu pokojniškemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 83. Ali učinek gnojenja z umetnimi gnojili enači učinku gnojenja s samim hlevskim gnojem? (G. J. v K.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje ni mogoče odgovoriti s par vrsticam, temveč bi bilo tozadevno potrebno obširne razprave, katero mogoče objavimo v eni izmed prihodnjih številok našega lista. Predvsem pa je omeniti sledeče: K razvoju katerekoli rastline, so potrebni predvsem dušik, fosforova kislina in kalij. Hlevski gnoj vsebuje vse te tri snovi, seveda v manjši množini, in bi gnojenje z njim zadostovalo le na dobri zemlji, dočim je na drugih zemljah pomanjkljaj na teh hranilnih rastlinskih snoveh popolniti z umetnimi gnojili. Pomanjkljaj je tem večji, čim slabše je ravnanje s hlevskim gnojem, kar žalibog opazamo pri marsikaterem kmetovalcu, ki mu niso znani temeljni pojmi pravilnega in razumnega kmetovanja. Tak kmetovalec popolnoma nepotrebno izda obilo denarja za nakup umetnega gnojila v svrhu dopolnitve tudi še one množine hranilnih rastlinskih snovi, ki bi jih lahko pri pravilnem ravnanju z gnojem ohranil v njem. Uspeh gnojenja z umetnimi gnojili je odvisen razen od pravilnega obdelavanja zemlje, od vsebine talnih bakterijev, ki povzročajo, da se gnojilne snovi v zemlji pretvarjajo v tako obliko, ki more

rastlini, ki vsrkava hranilne snovi s svojimi koreninicami, služiti za potrebno hrano. Te koristne talne bakterije dovajamo zemlji v prvi vrsti z naravnimi gnojili, to je s hlevskim gnojem, z gnojnicco, s kompostom, z zelenim gnojenjem in z deli rastlin, ki ostanejo v zemlji po spravljenu pridelkov. Kdor bi skušal samo z umetnimi gnojili nadomestiti vse zemlji z rastlinskimi pridelki odvzete snovi, bi se pač varal, kajti tekom let bi se zemlja popolnoma izčrpala na omenjenih koristnih bakterijah, tako da bi vkljub zadostnemu gnojenju bil uspeh neznamen, kajti umetno gnojilo morejo šele bakteriji, oziroma ogljikovi dvokis, ki ga izločujejo ti bakteriji, izpremeniti v obliko, v kateri morejo koreninice potem rastlini dovajati potrebno hrano. Zemljo je torej gnojiti z naravnimi gnojili in primanjkljaj na gnojilnih snoveh dopolniti z umetnimi, in sicer dušičnatimi, fosfornatimi in kalijevimi gnojili. T.

Vprašanje 84. Imam konja, ki se mi nekako čudno vede. Ko se namreč nasiti, prime z gobcom prav močno leseni žleb, nakar se stegne nazaj in zastoka; to večkrat ponavlja. Pri tem ravnanju pa nima konj ničesar v gobcu. Kaj je vzrok, da se konj večkrat opira z gobcom v žleb in pri tem vselej zastoka? Ali je to mogoče bolezen in kako bi se dala odpraviti, oziroma ozdraviti? (M. B. v L.)

Odgovor: Vaš konj je hlapavec. Hlapanje pri konjih je sitna in grda razvada, ki je lahko živali celo škodljiva. Hlapanje obstoji v tem, da se konj opre z gobcom v jasl, žleb ali kak drug predmet, včasih dvigne celo svojo prednjo nogo in vgrizne v koleno. Dihanje pri tem ravnanju za trenutek prekine, nakar vsrka zrak skozi požiralnik. Pogoltnjeni zrak ne more skozi požiralnik nazaj, zato se nabira v želodcu in črevah in povzroča včasih močno napenjanje živali. Prebavilni deli takih živali zelo trpijo, kajti ta nenaravni pojav omejuje njih delovanje, zato tudi taki konji kljub dobri krmi slabo uspevajo. So konji, ki morejo hlapati le tedaj, če morejo svoj gobec nastaviti na kako stvar, so pa tudi hlapavci, ki morejo hlapati brez nastavljenja gobca. Proti tej razvadi so se uporabljala že razna sredstva, ki so se pa le slabo obnesla. Še najboljši za hlapovca je jermen, ki se mu priveže okoli vratu, in ki ima neko napravo, da vselej, kadar konj hlapne in pri tem sklone vrat, izkločijo ostre igle, ki povzročajo precejšnje, a ne škodljive bolečine. Dobro je tudi v žleb pribiti nekaj žrebljev ter konju na ta način odvzeti možnost, da bi se pri tem opiral v žleb. V obeh slučajih postane konj sčasoma boječ in morda nadaljno hlapanje opusti. T.

Vprašanje 85. Imam kravo, ki sebi rep objeda in skubi dlako. Kaj je vzrok, da si krava objeda rep? Ali je požiranje dlake škodljivo ali je to razvada ali pa mogoče bolezen in ali bi bilo mogoče to na kak način preprečiti? (G. Č. v H.)

Odgovor: Objedavanje repa in skubljenje ter požiranje dlake more biti razvada ali pa posledica obolenja vsled napačnega krmljenja. Požiranje dlake je lahko škodljivo, kajti v prebavilih se lahko naredijo velike kroglice iz dlake, ki ovirajo pravilno prebavljanje in presnavljanje ter povzročajo včasih celo smrt živali. Razvado požirati dlako dobi žival od živali, zato je trebe razvajene živali odstraniti od drugih. Skubljenje in požiranje dlake pa more prihajati tudi od nepravilnega krmljenja, zlasti od krme, ki ne vsebuje zadostno množino rudninskih hranilnih snovi. V tem slučaju se priporoča pri vsakem krmljenju pokladati živini tudi klajno apno. Najboljše pa je vsekakor že s krmo dodajati zadostno množino rudninskih hranilnih snovi, kar se doseže na ta način, da skrbimo za pravilno vsestransko gnojenje travnikov in njiv. T.

Vprašanje 86. Od sosedu sem dobil v zameno za seno nekaj rjavega krmila, ki Vam je v priloženem zavoju pošiljam na ogled. Ali je to krmilo kaj vredno in katerim živalim naj je pokladam? (H. F. v J.)

Odgovor: Poslano krmilo so konopljene tropine, ki jih prodajajo oljarne kot ostanek pri pripravljanju konopljenega olja iz konopelj. Ker vsebuje okrog 30 % beljakovin in 10 % maščobe, so tečno in močno krmilo. Opomniti pa je, da vsebuje tudi malo množino neke strupene narkotične (omamljajoče) snovi, zato jih je pokladati le odrasli in ne nosni živali. Nepokvarjene konopljene tropine so izborno krmilo za delavne konje, katerim se lahko poklada do 1½ kg na glavo in dan in lahko nadomeščajo enako množino ovsu. Volom je pokladati največ do 1½ kg, mlečni živini in ovcam pa le ⅓ kg na glavo in dan. Omeniti je še, da te tropine kaj radi povzročajo drisko, kar je pri krmljenju vsekakor upoštevati in jih je torej mešati s primerno drugo krmno, ki nima podobnega učinka. T.

Vprašanje 87. V našem okolišu je letos pšenica napadena od neke bolezni, ki jo imenujejo rjo. Na listih in steblih se namreč pojavljajo rumenkastorjavi madeži, in sicer na nekaterih listih v taki množini, da je zelenkasta barva lista popolnoma izginila. Ker ta bolezen, kakor je razvidno iz sedanjega razvoja pšenice, rastlinam zelo škoduje, zato prosim pouka, kako je zatirati rjo na pšenici. V prilogi Vam pošiljam tudi nekaj bilk napadene pšenice. (L. K. v G.)

Odgovor: Poslane pšenične bilke so napadene od rje. Rja na pšenici je bolezen, ki jo povzročajo neke vrste glive (Puccinia). Trosi teh gliv se prenašajo s češminovega grmičevja in pirnice na žitne rastline, kjer napadejo liste in stebila. Vsled tega je pravilno delovanje teh rastlinskih delov (organov) oteženo in s tem v zvezi majhen pridelek zrna. V svrhu zatiranja te bolezni so se poizkusili, z namakanjem žitnega semena v raznih razkuževalnih sredstvih, le slabo obnesli. Kot edino uspešno sredstvo se sedaj priporoča sledeče: Za setev je izbirati zdravo, težko in dobro kalivo seme, ki ga je sejati enakomerno globoko. Njivo je za setev pravilno pripraviti, in sicer je pšenici gnojiti predvsem s fosfatnimi gnojili, dočim se je izogibati obilnega gnojenja z dušičnatimi in s kalijevimi gnojili. Priporoča se ozimno pšenico sejati pozno, dočim jaro zopet kmalu, in sicer na odprtih legah ter ne v bližini češminovega grmičevja. Omeniti je še, da je pšenično slamo napadenih rastlin sežgati in ne uporabiti za steljo, kajti v tem slučaju bi se trosi omenjene bolezni prenesli z gnojem zopet na polje in okužili mlade pšenične rastlinice. T.

Vprašanje 88. Od sosedu sem kupil nekaj jarega žita, ki je sicer dobro vzkalilo, ostalo pa je nizko in ni napravilo klasja. Vprašam torej, kaj je vzrok, da jaro žito ni šlo v klasje? (L. S. v O.)

Odgovor: Žito, ki ste je kupili od sosedu za jaro žito, je bržčas ozimno žito. Ozimno žito je namreč dvoletna rastlina, zato tudi spomladi vsajeno ne gre v klasje. V Vašem primeru torej ni druge pomoči, kakor da žito pokosite in je porabite za zeleno krmno ali pa posušite za seno. T.

Vprašanje 89. Pri Vaši družbi sem kupil večjo množino apnenega dušika, ki je spomladi vsejanim rastlinam dobro učinkoval. Ker mi ga je še nekaj preostalo, vprašam, ali bi bilo umestno z apnenim dušikom gnojiti tudi ajdi? (S. Ž. v C.)

Odgovor: Vsaka rastlina potrebuje za svoj razvoj predvsem tri važne hranilne snovi, in sicer dušik, fosforjevo kislino in kalij. Te snovi dodajamo zemlji z naravnimi in

umetnimi gnojili. Ajda je pri nas strniščna rastlina, ki ima sicer kratko vegetacijsko dobo (to je doba vzkalenja do dozorenja rastline), vendar pa pri naših vremenskih razmerah večkrat popolnoma podleže zgodnjim jesenskim mrazom, kar se zgodi zlasti takrat, kadar se ji gnoji v obilici s kalijevimi in z dušičnatimi gnojili. Ker je dušika v zemlji, ki ste jo spomladi pognojili z apnenim dušikom, vsekakor dovolj, zato bi bilo ponovno gnojenje strniščni rastlini negospodarsko in bi vrhutega povzročilo še nadaljšanje vegetacijske dobe. Posledica tega bi bila, da bi bila ajda izpostavljena jesenskim mrazom. Gnojenje z dušičnatimi gnojili je umestno le na peščenih zemljah in je gnojiti samo z manjšimi količinami. Nasprotno pa Vam priporočamo ajdi gnojiti s superfosfatom, ki povzroča tvorbo obilo dobrega in klenega zrna. (Superfosfata družba sedaj nima v zalogi.) T.

Vprašanje 90. Letos mi krompir močno cvete. Ali je res, da ima cvetenje krompirja kak vpliv na razvoj gomolja? Pri nas je o tem razširjeno različno mnenje. (L. M. v B.)

Odgovor: Glede vpliva cvetenja na razvoj gomolja in pridelek krompirja je omeniti sledeče: Izkušnje namreč uče, da oni krompir, kateremu se cvetje kma'u posuši, razmeroma nekaj preje dozori, kakor pa krompir, ki močno cvete in se iz oplojenega cvetja razvije jagodičevje. Cvetje samo sicer razvoju kakovosti gomolja ne ovira, pač pa je pridelek v slučaju, če se cvetje oplodi, nekoliko manjši, kajti za razvoj plodu je potrebno obilo rastlinskih hranilnih snovi, ki bi sicer prišle v dobro pri razvoju gomolja. Vsled tega se priporoča krompirjevi rastlini cvetje odstraniti. To se pa seveda lahko vrši le tam, kjer se goji ta rastlina v manjši količini (na vrtilih), dočim bi bilo za večje njive to vsled preobilnega dela neumestno. Omeniti je še, da na obilno nastavo jagodičevja vpliva deloma rastlinska vrsta, pretežno pa vsekakor vremenske razmere. T.

Vprašanje 91. Moja pšenica, ki je iste vrste kakor sosedova, mi je zelo polegla, dočim je sosedova, ki rase poleg moje njive, ostala lepo stoječa. Ker sem ji spomladi pognojil z apnenim dušikom, vprašam, ali je gnojenje z apnenim dušikom povzročilo, da je moja pšenica polegla? (O. L. v V.)

Odgovor: Vzrok, da je Vaša pšenica polegla, je gotovo preobilno in enostransko gnojenje z dušičnatim gnojilom, tukaj torej z apnenim dušikom. Vsaka rastlina potrebuje k svojemu razvoju predvsem tri glavne hranilne rastlinske snovi, in sicer dušik, fosforjevo kislino in kalij. Te tri snovi pa morajo biti zastopane v določenem medsebojnem razmerju, kajti kakorhitro se nahaja ena izmed teh v obilici ali pa primanjkuje, ni razvoj rastline popoln. V Vašem slučaju je torej dušik, dodan v preobilni količini, povzročil, da rastline bujno rasejo v dolžino, dočim rastlinskimi celicam primanjkuje snovi, da bi mogle tvoriti trdne stene, vsled česar se težka bilka upogne. Rastline poležejo seveda še v večji meri, če je žito pregosto zasejano. T.

KMETIJSKE NOVICE.

Izvoz vina svoboden. — Zlobnost vinskih trgovcev in krčmarjev. Iz Štajerske dobivamo vesti, ki vznemirjajo naše vinogradnike in jih hujskajo proti državi, njim samim pa povzročajo občutno škodo. Že dlje časa namreč širijo vinski trgovci in krčmarji, ki kupujejo vino po deželi, neresnične vesti, češ da je za vsak hektoliter vina, ki se ga izvozi iz Jugoslavije, plačati 320 K izvozne carine. To je velika laž. *Izvoz vina iz Jugoslavije je prost.* Treba

si je le priskrbeti izvoznice, ki jih izdaja »Centralna uprava za trgovački promet sa ino-
stranstvom, podružnica v Ljubljani«. Na ta urad je treba vlagati prošnje, opremljene z
voznim listom. Ta urad izdaja izvoznice potem, ko se je plačalo kolek 12 K za vsako izvoznico in pristojbino 1000 di-
narjev za vsak vagon vina, ki se ga misli izvoziti. To so edine
pristojbine, ki jih je treba plačati. V boljše razumevanje nave-
demo, da gre na vsak vagon približno 60 *hl* vina. Če vzamemo ceno 6 K za liter vina, znaša vrednost enega vagona
36.000 K. Od te vrednosti plačamo pristojbino 1000 dinarjev
ali 3000 K, kar bi podražilo vino na liter za 50 vinarjev,
nikakor pa ne za 3-20, kakor trdijo brezvestni vinski ti-
govci in krčmarji. Opozorjamo torej vse vinogradnike, naj
ne verujejo lažem teh špekulantov, ki hočejo stem zara-
rati pridelovanje vin in pritiskati na cene vina, da si lahko
sami napravijo še mastnejše dobičke nego jih že itak imajo.
Take brezvesneže je kot državi nevarne osebe naznaniti
politični oblasti, da jih kaznuje in stem prepreči njih za
državo kakortudi za vinogradnike škodljivo početje.

Svoboden izvoz nekaterih kmetijskih pridelkov.

Trgovska obrtniška zbornica v Ljubljani poroča, da bo
Centralna uprava za trgovino z inozemstvom po poobla-
ščenju Ministrskega sveta v bodoče dovoljevala izvoz brez
kompenzacije, toda proti plačilu spodaj navedenih režijskih
stroškov za sledeče blago:

Sirkovo seme, režijski stroški od vagona 500 dinarjev.				
Vinska drozga,	"	"	150	"
Zmleti koruzni storži,	"	"	150	"
Med,	"	"	1500	"
Vino,	"	"	1000	"
Žganje,	"	"	2000	"
Latenoproso (muhar),	"	"	300	"
Mandeljni,	"	"	2000	"

Podružnica Centralne uprave za trgovino z inozem-
stvom v Ljubljani je pooblaščenca, da za zgoraj omenjene
predmete izdaja izvoznice. Vsak, kdor hoče to blago izvo-
ziti, mora vložiti prošnjo na to podružnico, ki mu izda izvoz-
nico za vsak vagon posebej proti pristojbini, ki je tu ozna-
čena.

Razdelitev bencina. Odsek za prehrano dobi v
kratkem s Poljskega večjo množino bencina, plinovega,
strojnega ter cilindrovega olja. Pri razdelitvi te množine
se bodo upoštevali v prvi vrsti poljedelski obrati, potem
rudniki in premogokopi, železnice, slednjič ostali obrati.
Lastniki navedenih obratov se pozivljajo, da vložijo svoje
prošnje za odkazitev imenovanih predmetov najkasneje do
25. julija 1919 pri odseku za prehrano v Ljubljani. V pro-
šnji naj se navede željena množina in vrsta mineralnega
olja, dalje način obratovanja, število in vrsta strojev ter
število konjskih sil posameznih strojev.

Odsek za prehrano Slovenije,
dr. Senekovič s. r.

Nabirajte zdravilne rastline! Ker po lekarnah
ne primanjkuje samo kemikalij in tujih drog, ampak tudi
naših domačih zdravilnih rastlin, in ker je le malo upanja,
da bi v jeseni dobili v zadostnih količinah zdravil iz ino-
zemstva, pozivamo posebno naše kmetijsko ljudstvo, da se
v večji meri kot dosedaj poprime nabiranja domačih zdra-
vilnih rastlin. Otroci in starejši ljudje, ki niso zmožni tež-
kega dela na polju, lahko z nabiranjem zaslužijo lepe vsote.
Pravilno posušene rastline se danes prav lahko in dobro
prodajo. *Sušiti je treba v senci, nabirati le v solnčnih dneh
(ne v rosi).* V poštev pridejo posebno naslednje rastline:
Listi: šmarnic, lapuha, pljučnika, divjega slezenovca (malva),
sleza (ajbiš), volčje črešnje (beladona), breze, volovskega
jezika, trpotca (Plantago major). *Cveti:* brdnje (arnike),

kamilice, plavice, poljskega maka, bezga, lipe, lučnika (pa-
peževa sveča). *Cele rastline:* rman, njivska preslica, zlati
grmiček, (tavžentroža), bela mrtva kopriva, pelin, (cvetoč),
sv. Janeza roža, dobra misel, polaj, navadna komoljika (ar-
temisia vulg), poljska materna dušica (thymus serpyll). *Ko-
renine:* Volčje črešnje, regrata, navadnega lisjaka (akoni-
t), milnice (saponarij), svišča (encijan), trnjevega gladeža (ono-
nis spinosa), srčna moč (tormentila), teloha. *Dalje:* bezgove
in brinjeve jagode, janež, kumina, borovnice, želod, gomolje
kukavic, planinski mah, trosi navadnega lisičjaka (Lycopo-
dium, malisna štupa). Posebne važnosti pa so rženi rožički
(Fungus secalis), ki se jih navadno na kmetih vrže na gnoj.
Njih cena je tako visoka, da se nabiranje gotovo izplača.
Vse nadaljne informacije nabiralcem daje po možnosti

Odbor službujočih farmacevtov v Ljubljani.

URADNE VESTI Slovenske kmetijske družbe.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe
na Vrhniki, ki bo dne 20. julija 1919. ob treh popoldne v
gostilni Ivana Kosa.

S P O R E D:

1. Predavanje o kmetijstvu; 2. volitev dveh delegatov za
občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 3. razgovor o nakupu
amlatilnega stroja in lokomobile; 4. raznoterosti.

Ivan Kos t. č. načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe,
ki bo dne 27. julija 1919. zjutraj po prvi sv. maši v »Ka-
toliškem Domu« na Brezovici.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnštva; 2. volitev odbora; 3. volitev delegata
za občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 4. služajnosti.

Načelnštvo.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno
objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko ži-
vino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemur je dana
prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zame-
njavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških
in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavlji
svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

N a p r o d a j:

Bika črno-sive barve, 2½ leti starega, proda Anton
Ožbolt, Bezgoviči, št. 3., p. Osilnica, Štajersko.

Kobilo težko, 11 let staro, 170 cm visoko, 196 cm v pasu
kratko in vajeno vsake vožnje, proda Valentin Jankar,
Žeje, št. 27., p. Medvode.

Merjasca Hešove pasme, 1½ leto starega, 150 kg težkega, iz-
redno lep postave, proda Jožef Dobrovnjak v
Podhomu pri Bledu, Gorenjsko.

Merjasca, velike pasme, 5 mesecev starega, proda Marija
Ropret, posestnica, Bohinjska Bela, Gorenjsko.

Merjaške štiri, 11 tednov stare, proda Jakob Kitek, po-
sestnik v Brezjah — Studenice pri Poljčanah, Štaj.

Kozla in štiri koze po 2 leti stare, proda Marija Ropret,
posestnica, Bohinjska Bela, Gorenjsko.

L. III.

KONJEREJEC.

Štev. 4.

Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka Slov. kmetijske družbe v Ljubljani.

Uredniška priloga 13. štev. „Kmetovalca“ l. 1919.

Znaki zdravja pri konjih.

Za vsakega konjerejca kakortudi za vsakega, ki ima konje, pa najsi bo za gospodarsko delo, za vožnjo, za ježo in v druge svrhe, je važno poznati one lastnosti in znake, ki naj jih kaže zdrav konj. V ta namen naj bodo tukaj navedeni oni znaki, ki svedočijo o zdravju konja, da po njih presodimo, ali smemo zapati v vrednost nabavljene živali.

1. Konj, če ga peljemo iz hleva, mora biti pazljiv na vse, kar se godi okoli njega.

2. Konjsko oko mora biti živahno in zaupljivo.

3. Nosne sluznice morajo biti bledordeče. Preveč blede sluznice so znak malokrvnosti. Če se konj živahno pregiblje, morajo biti živordeče. Če pa imajo počivajoči konji živordeče sluznice, je to znak, da jim kri sili v glavo. Nosna sluznica mora biti nekoliko vlažna. Po presuhi nosni sluznici lahko sumimo, da je konj grozničav.

4. Zdravim konjem ne sme teči iz nosa. Če opazimo le nekaj kapljic vodene tekočine, to ni nevarno. Drugače pa, če opazimo malo sive ali krvave drobljive snovi iztekati se iz ene nosnice, moramo sumiti, da je to znak *smrkavosti*. Gnojen in obilen smrkelj iz obeh nosnic se navadno izteka smolikavim konjem. Če pa smrkelj ali sapa zelo smrdi, je to znamenje, da se nahajajo v nosu ali pljučih gnojna uljesa.

5. Konjske nosnice morajo biti na koncu čiste in suhe. Krastave ali zamazane nosnice so sumljive, kajti iz njih izcejajoča se tekočina je lahko posledica kake nevarne bolezni, kar se pogosto opaža pri smrkavosti.

6. Očesna sluznica mora biti bledordeča. Če sta očesna sluznica in pa vidni del belega v očesu rumena, lahko z gotovostjo sklepamo na kako bolezen na jetrih.

7. Koža naj bo mehka in prožna.

8. Dlaka je pri zdravih konjih gladka in svetla. Zdravemu konju se dlaka ne sme pustiti izlahka ruvati. Gladka, pritisnjena in svetla dlaka je vedno znak dobrega počutja in finega ustroja. Pri popolnoma zdravih, težkih konjih je pa dlaka večkrat tudi bolj groba. Te živali so vztrajne, neobčutljive proti slabemu vremenu. Tudi pri žrebetih ni dlakanik dar tako svetla in gladka, kakor pri dospelih konjih. Ko se konj spomladi in jeseni goli, nima tako svetle dlake, pa naj bo še tako zdrav. Zdravi konji se jeseni in spomladi vedno golijo,

ker ob tem času menjajo svojo dlako. Navadno se začne konj goliti spomladi, ko nastopi toplo, jeseni pa zimsko vreme.

9. Če je konj zelo suh, je bil ali dolgo časa slabo krmljen, ali pa bolan, da se ni mogel hraniti v redu ali pa ne redno prebavljati. Če konji radi žro in pravilno prebavljajo, so pa vendar zelo mršavi in slabi v dlaki, potem lahko sklepamo na hude bolezni n. pr. na smrkavost.

10. Telesna toplota mora biti na površju enakomerna. Ušesa, vrat in život morajo biti pri zdravih živalih zmerno topli. Le noge so navadno malo mrzlejšje. Mrzla ali mokromrzla ušesa so pri bolnih konjih vedno zelo slabo znamenje. Če se toplota ob korenini ušesa

zelo hitro menja, če je spodaj pri ušesih zdaj vroče, zdaj mrzlo, potem je žival mrzličava.

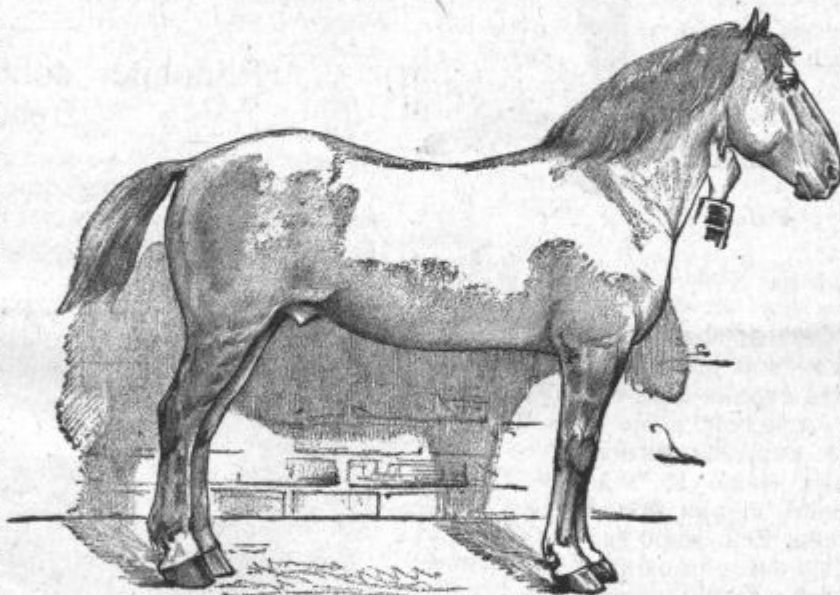
11. Zdrava žival diha 10 do 14 krat v minuti, če miruje. Pri dihanju se sme videti le rahlo gibanje nosnic in lahko dviganje in upadanje lakotnic. Zdrave živali dihajo popolnoma tiho. Če se čujejo grgrajoči ali žvižgajoči glasovi, ali če se z roko, ki se položi na jabolko, čuti odločno šumenje, potem so v goltancu in jabolku vnetja, nabran žlem ali pa celo huda vnetja, vsled česar so se zožila sopila.

12. Zdravi konji ne smejo kašljati. Tudi na umeten način se kašelj ne sme lahko povzročiti, če se pritisne na jabolko (glej pod. 29.). Če se kašelj lahko povzroči, je to znak, da je jabolko ali sapnik vnet ali dražljiv. Če žival večkrat in brez vzroka kašlja, in je ta kašelj slaboten, kratek, tih, potem se lahko sumi, da je konj nadušljiv.

13. Zdravemu konju bije žila 40 do 50 krat na minuto. Konju se najlažje tipava žilo na čeljustni utripalki (glej po. 30.). Tisti pa, ki niso vajeni tako tipati na žilo, naj poslušajo, kako srce utriplje, in štejejo udarce. Taki pritisnejo uho v bližino srca (a na pod. štev. 31.).

14. Še bolj zanesljivo se spozna mrzlica z merjenjem toplote, kakor pa če se štejejo utripi žile. Za to je pa potreben poseben toplomer, ki se konju vtakne v mastnik in se notri pusti 3 do 4 minute. Pri zdravih konjih ne znaša toplota nad 39° C. Pri tem delu mora preiskovalec biti zelo previden, da ga konj ne poškoduje.

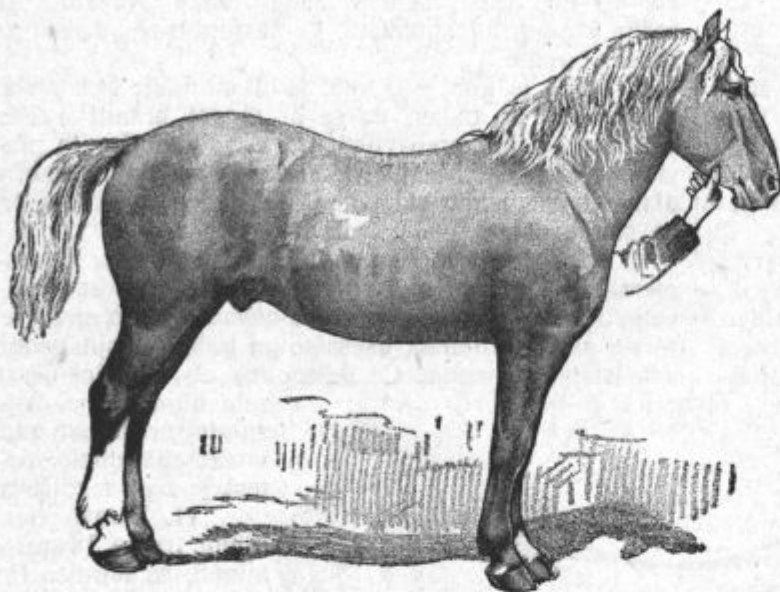
15. Zdravi konji, tudi če so že nakrmljeni, prav radi žro priljubljene reči na pr. kruh, sladkor itd. Ko pride čas krmljenja, odločno kažejo, da so lačni in da

Podoba 29.

hočejo imeti krmo; nemirni so, kopljejo in bijejo ob tla, rezgečejo in se živahno ozirajo nazaj, posebno tedaj, če so sosednji konji prejeli svojo krmo. Če konji s povešeno glavo mirno stojijo poleg drugih žročih konj, je to znak, da se ne počutijo dobro ali pa da so pretrudni. Predloženo jim krmo morajo konji radi jemati in jo živahno žvečiti.

Če konj naenkrat preneha gristi grizljaj, ki ga

Podoba 30.

ma v gobcu, ne da bi ga bilo v njegovi bližini kaj zmotilo, je to znak motenja možgan ali pa bolnih zob. Če žival varno žveči dobro krmo in pri tem večkrat preneha, ali celo grizljaj, ki ga je že žvečila, izpusti iz gobca, so temu najbrž vzrok bolni zobje ali zobne konice (osti). Če konji, ki poznajo oves, rajši jedo le travo, slamo ali seno, oves pa puščajo, so bolni, in njih želodec ali pa njih gobec ni v redu. Zelo slabo znamenje je, če konji puščajo dobro in naravno krmo, žro pa umazano steljo, žaganje, pesek, zemljo itd. Taki konji so navadno bolni na jetrih. Domnevanje jetrne bolezni pa se skoraj izpremeni v gotovost, če konji v hlevu tudi pogostoma zdehajo z zelo odprtim gobcem.

Tudi če konj zelo počasi, brez čilosti in brez volje žre in žveči, ni dobro, ker se počasni jedci navadno ne hranijo dobro in slabo delajo. Pri napajanju ne smejo zdravi konji vtikati nozdrvni v vodo. Če se to dogaja, potem lahko sklepamo na tiščalko. Če del pijače zopet izteče skozi nos, potem je v vratu vnetje, kakor je bilo že zgoraj povedano.

Na pravilno prebavljanje z gotovostjo lahko sklepamo, če natančneje opazujemo odpadke. Zdravi konji se iztrebljajo, če mirujejo, na 2½ do 3 ure. Fige morajo biti debele kakor drobno jabolko, srednje trdne in obdane z rjavkasto prevleko. Če so fige zelo drobne in trde, potem se čreva premikajo počasno, kar se zelo pogosto dogaja pri tiščalki.

Če so odpadki premehki in je v njih mnogo neprebavljenega ovsenega zrnja, potem konji ali premalo žvečijo ali pa vsled preneglega žrenja krme dovolj ne

oslinijo. Zelo svetle fige so znak bolezni na jetrih.

Scalnica zdravih konj je svetlorumena in konji jo izpuščajo v enem svetlem curku. Če se konji večkrat pripravljajo, da bi izpustili vodo in jo vselej izpuste le malo, se sme sklepati (izvzemši goneče se kobile), da v scalih ni vse v redu. Temna, rdeča ali temnorjava je scalnica navadno le pri grozničavih boleznih.

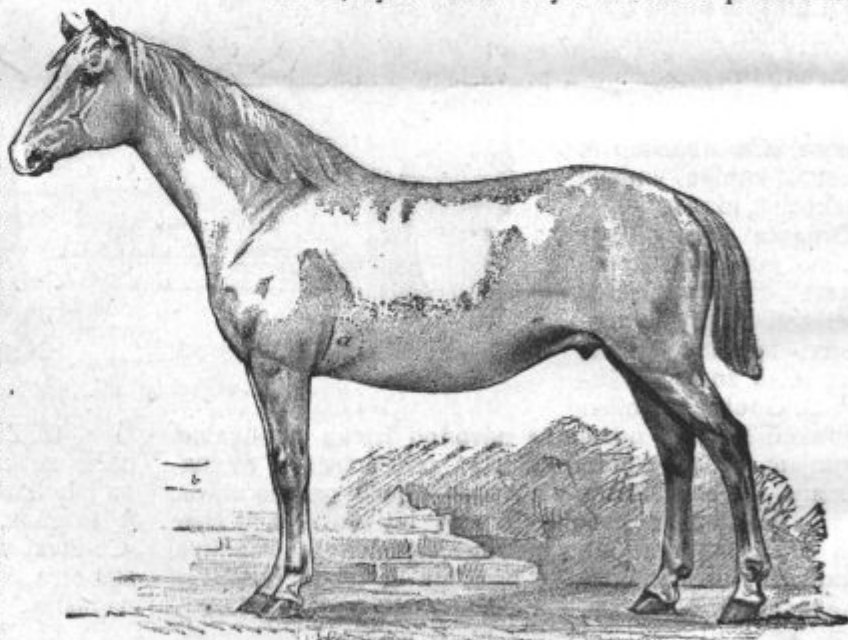
16. Zdravi, močni konji se ob navadnem, primernem delu ne smejo prekmalu utruditi, niti se prekmalu potiti, če se ravno ne golijo.

17. Proti vnanjemu draženju na pr. proti muham, mrčesnem piku, se morajo konji živahno braniti. Če kateremu sežemo v uho, mora krepko zmajati z glavo; če se dotaknemo očesa, se mora jabolko pregibati in trepalnice se morajo zapreti. Če zdravemu konju stopimo na krono, takoj vzdigne nogo in stem pokaže, da ga boli.

18. V hlevu naj konji ponoči nekaj ur leže. Konji, ki sploh ne ležijo, pri delu ne morajo biti vztrajni. Zdravi konji imajo zelo lahko spanje; najmanjši šum jih zbudi.

Pridobitev dobrih, plemenskih žrebcev.

Z dobo, ko smo postali samostojni, nam je pripadla poleg drugih tudi naloga, misliti na to, kje in kako naj si v bodoče priskrbimo

Podoba 31.

potrebni naraščaj sposobnih žrebcev — plemenjakov.

V bivši monarhiji, se je v obeh državnih polovicah osredotočilo vzrejevanje konj malodane izključno v vojaški smeri, t. j. ohraniti in gojiti le tak konjski material, ki je primeren v vojaške svrhe. Iz tega nagiba je vzdrževala ogrska vlada z velikimi stroški troje velikih konjskih vzrejevališč, in sicer: Mezöhegyes, v katerem je gojila polkrvne angleške konje, Noniusa narmanske, in Gidrana orientalske krvi. Kišbér, s polno — in polkrvnimi angleži, ter Babolna, s čistokrvnimi arabski.

Iz enakih vzrokov ter še z večjimi stroški je vzdrževala Avstrija državne kobilarne v Radavcu z an-

gleško in orientalsko, ter Piber z angleško in anglo-normansko pasmo, da si je na ta način vzrejevala prikladne plemenjake za pokrajine, ki goje toplokrvno konjsko pleme.

Na teh obsežnih, državnih domenah se je sicer — tako v tolitavskem, kakortudi onstranlitavskem ozemlju — intenzivno gospodarilo, navzlic temu z vsakoletno izgubo; vrhutega pa Avstrija še ni mogla iz teh kobilarn kriti svojih potreb na toplokrvnih plemenjakih.

Vsled tega je bila vlada primorana, nakupovati sposobne 3 letne žrebce tudi v zasebnih kobilarnah in jih prideljevati kot plemenjake.

Poleg tega sta obe vladi, tako avstrijska kot ogrska, nakupovali še $\frac{1}{4}$ letna lepa žrebca, jih potem v lastni oskrbi na Ogrskem v Mezöhegyes, v Avstriji v Piseku na Češkem in Salfelden v Solnogradu vzgojevali in jih pozneje oddajali kot plemenjake konjevzrejevalnim postajam. In vendar je zlasti v Avstriji še vedno primanjkovalo dobrih žrebcev, tako da je bila poleg vsega tega vlada primorana za velikanske svote nakupovati primeroma malovreden konjski plemenski material v inozemstvu.

Vzrejevanje mrzlokrvnih, težkih žrebcev — plemenjakov, pa se je nahajala popolnoma v rokah zasebnih konjerejcev; vlada se je zadovoljila stem, da je mlajše ali starejše žrebce kupila in jih kot plemenjake pridelila posameznim pokrajinam. Danes pa z mirno vestjo lahko trdimo, da so oni časi, ko smo gojili konje izključno v vojaške namene, minuli; zato moramo v konjereji obrniti svojo pozornost na vzrejevanje konj, ki bodo zadoščevali potrebam poljedelca, ki bodo dosedanje vojaške konje prekašali po teži, moči, širini in globočini, a pri vsem tem obdržali ostale dobre lastnosti dosedanjega vojaškega konja.

Za naraščaj dobrih toplokrvnih plemenjakov moramo skrbeti na razne načine, in sicer:

1.) Z nakupom v inozemstvu. Ta način bi bil pač najenostavnejši; toda v inozemstvu oddajo pač le to, česar sami ne morejo ali nočejo rabiti zase. In za tako blago bi morali plačevati še velikanske vsote. Sam sem imel priliko v mnogih avstrijskih žrebčarnah, nadalje na postajah v Bozni in Hercegovini spoznavati ta plemenski material; pri tem se mi je nehote vrinilo vprašanje, kakšni nagibi so pač vodili kupca, da je nakupil za pleme tako kratke, visokonožne živali z valjastim, malo sorazmernim životom.

2.) Z vzdrževanjem lastne državne kobilarne z izbranim moškim in ženskim plemenskim materialom. Ta način vzreje plemenjakov, bi bil pač najboljši in najprimernejši, če si hočemo priskrbeti soliden enakovrsten plemenski naraščaj; žal, da nam dosedanje denarne razmere tega ne dopuščajo. Dejstvo je, da stane vzdrževanje kobilarne visoke vsote, in gotovo ne izdam nikake tajnosti, če povem, da je ogrska vlada doplačevala za svoje troje kobilarn letnih $1\frac{1}{3}$ milijona kron, da so razentega žrebčarne — kobilarne krile svojo potrebo na krmi iz obsežnih domen v lastni upravi.

3.) Z nakupom 3 letnih žrebcev od zasebnikov. Tudi ta način bi bil — pod pogojem, da se vrši nakup pri zanesljivih zasebnih vzrejevalcih — dober, če bi imeli primerne in zanesljive zasebne kobilarne, kojih lastniki bi se lotili takega vzrejevanja.

Ogrska vlada, ki je gotovo vzorno vodila svojo konjerejo, je z lastniki nekaterih zasebnih kobilarn — nekaj takih se nahaja sedaj na ozemlju Jugoslavije —

sklenila pogodbe, po katerih se je zavezala, prevzemati triletno žrebce po določenih cenah. Postopalo se je pri tem na sledeči način:

(Konec sledi.)

Prva jugoslovanska konjska dirka dne 6. julija 1919 v Ljutomeru.

Dirkalsko društvo v Ljutomeru je priredilo v nedeljo, 6. julija 1919, popoldne ob poldveh konjsko dirko, ki je bila prva po prevratu in se zato sme po vsej pravici imenovati *prva jugoslovanska konjska dirka*.

Dirka je bila izključno kmečka prireditel, pri kateri so dirkali samo konji, ki so last kmetov in so še tik pred dirko opravljali poljska dela. Dirko je obiskalo okoli 3000 ljudij od vseh strani Slovenije, zlasti seveda s Slovenskega Štajerja. Pri dirki je bil navzoč tudi načelnik poverjenišva za kmetijstvo in predsednik Slovenske kmetijske družbe g. prelat A. Kalan, ki je ta dan imel priliko videti, da ta dirka ni nikako športno podjetje, ampak zgolj potrebna preizkušnja konj glede njih zmožnosti za hitri tek poleg njih zmožnosti za kmečko delo, kajti smer konjevzrejevanja v ljutomerskem okraju je vzrejevanje dobrih kmetijskih konj vročerkvne pasme, ki so pripravi za domače delo, a ki so zbog svoje hitrosti izredno dobri za prodaj, ker ravno zaradi izbornih uspehov pri dirki tamošnji konjerejci svoje konje ne samo lahko, ampak tudi izredno drago prodajajo.

Dirka se je vršila v petih skupinah, in sicer v prvih štirih v hitrem teku (trab), v peti skupini pa kot jahalna dirka v galopu.

Prva skupina je bila *prvenska enovprežna dirka* čez daljavo 2000 m za triletno konje; druga skupina *glavna enovprežna dirka* čez daljavo 2000 m za štiri- do osemletne konje; tretja skupina *prvenska dvovprežna dirka* čez daljavo 2664 m za triletno konje; četrta skupina *dvovprežna glavna dirka* čez daljavo 2664 m za štiriletne in starejše konje, in peta skupina pa *jahalna dirka* čez daljavo 1333 m za štiriletne in starejše konje. Udeležba je bila dovoljena samo konjem, rojenim v ljutomerskem političnem okraju. Za prvo dirko se je zglasilo šest, za drugo enajst, za tretjo štiri, za četrto osem in za peto štiri dirkačev, z vročerkvnimi kobilami, izvirajočih iz žrebcev ameriške daholske pasme.

Darila za dirko so naklonili poverjenišvo za kmetijstvo deželne vlade v Ljubljani (3000 K), dirkalsko društvo v Ljutomeru in A. vitez pl. Rohsmanit (2000 K), ter Slovenska kmetijska družba v Ljubljani (200 dinarjev = 600 kron).

Prva darila so dobili nastopni gospodarji s pristavljenim kilometrskim rekordom.

Pri I. dirki *Josip Vavpotič* s svojo triletno kobilo »Savo« (1'52 $\frac{1}{2}$),

pri II. dirki *Mihael Filipič* iz Stare Novevesi s svojo petletno kobilo »Princezo« (1'57),

pri III. dirki *Josip Vavpotič* iz Lokavcev s svojo kobilo »Savo«, ter *Anton Bežan* iz Šalencev s svojo kobilo »Ljublanico« (2'39 $\frac{1}{2}$),

pri IV. dirki *Mihael Filipič* iz Stare Novevesi s svojo kobilo »Princezo«, ter *Josip Seršen* iz Važej s svojo kobilo »Elino« (2.06) in

pri V. dirki *Mihael Filipič* iz Stare Novevesi svojo kobilo »Princezo« (1.33).

Nadaljni uspehi so bili v prvi skupini: 2. Anton Bežan, Šalemi »Ljubljana« (2'125); 3. Tomaž Hohman, Učecovci »Fena« (2'21); 4. Franc Kardinar, Banovci, »Karlina« (2'30);

v tretji skupini: Filipič, Stara Novaves, »Nigra« (1'575); Slavič Anton, Grabe, »Pavlina« (1'075); Filipič Mihael, Stara Novaves, »Pina« (2'025); Slavič Marko, Ključarovci, »Ega« (2'035) in »Nosa« (2'065); Golunder Franc, Veržej, »Elvira« (2'10); Slavič Anton, Grabe, »Joško« (2'14);

v tretji skupini: Filipič, Stara Novaves, Hofman, Učecovci, »Mura« — »Fena«, (2'59); Jelen, Lukavci, Vavpotič, Lukavci, »Nonius« — »Dirijan«, (3'23);

v četrti skupini: Slavič Marko, Ključarovci, »Nora« — »Ega« (2'065); Vavpotič, Lukavci, »Valža« — »Vurica«, (2'13); Golunder, Veržej, Jelen, Lukavci, »Elvira« — »Mijolka«, (2'17); Filipič, Stara Novaves, »Breda« — »Pina« (2'18); Slavič Anton, Grabe, »Joško« — »Pavlina«, (1'569);

v peti skupini: Vavpotič, Lukavci, »Vurica«, (1'35); Filipič, Stara Novaves, »Breda«, (1.45).

Ta prva jugoslovanska konjska dirka se je vršila pri najlepšem vremenu v vzornemu redu, na čemur zadnjem gre polna zasluga dirkalskemu društvu v Ljutomeru ter zlasti vsem gg. funkcionarjem, ki so požrvalno izvršili vse predpriprave kakortudi natančno svoje prevzete naloge.

URADNE VESTI.

Občni zbor kranjskega konjerejskega odseka Slov. kmetijske družbe v Ljubljani dne 25. junija 1919.

Dne 25. junija t. l. vršil se je občni zbor kranjskega konjerejskega odseka Slov. kmetijske družbe v Ljubljani. Predsednik pripravljalnega odbora g. generalni ravnatelj Pirc je pozdravil udeležence in razložil namen tega občnega zbora. Poročal je, da je konjerejski odsek, ki je deloval z uspehom pred vojno, moral po smrti svojega predsednika Fr. Povšeta prenehati s svojim delovanjem. Posledice so se pokazale; imeli smo kmalu slabše žrebce in kobile in zaostali smo v tem oziru za Štajerci. Vendar pa nima za boljše razmere na Štajerskem zaslug Gradec, pač pa tamošnji konjerejci, ki se živo zanimajo za svojo konjerejo. Sedaj po vojni so tudi pri nas drugačne razmere. Slov. kmet. družba mora skrbeti po možnosti za konjerejo, poleg tega pa v prvi vrsti konjerejci sami, ki se ne smejo zanašati le na poverjenišvo za kmetijstvo, ki ima sedaj žrebčarstvo v svoji upravi. Z žrebci ni bilo pri nas tako, kakor bi bilo želeti, zato je sreča za naše kraje, da se je razsula avstrijska armada in preplavila država s konji. Sedaj imamo za vzrejevanje izborni konjski material, posebno kobile. Cene konj so visoke, konjereja se bo izplačala in donasala lepe dohodke. Poverjenišvo za kmetijstvo je prevzelo v svojo oblast državno žrebčarno. Pri Slov. kmetijski družbi se je osnoval konjerejski odsek, ki ima namen dajati smernice za rejo konj. Delo tega odseka je pa zelo obširno in se mora deliti po pokrajinah. Vsled tega se je ustanovil konjerejski odsek za Štajersko, danes se oživlja bivši konjerejski odsek za Kranjsko in bo treba misliti tudi na Koroško. Vsi ti odseki pa bodo združeni v osrednjem konjerejskem odboru Slov. kmet. družbe. Kranjski odsek si je v svoji prvi seji 7. majnika t. l. izvolil začasni odbor in določil smernice bodočemu delovanju. Poročilo o tej seji je bilo objavljeno v prilogi »Konjerejec« št. 2. »Kmetovalca« št. 9. t. l. Pri sledeči volitvi odbora so bili izvoljeni: predsednikom generalni ravnatelj Gustav Pirc; podpredsednikom štabni živinozdr. Mihael Knaflič; tajnikom

državni živinozdr. Frančišek Černe; za odbornike pa: Vinko Ogorelec za ljubljansko okolico, namestnik Dimnik; Frančišek Mol iz Vogelj za kranjski okraj, namestnik Jernej Pilar iz Rupe; I. Grad iz Dragomelj za kamniški okraj, namestnik Burica; Jakob Jan in Ivan Žark za radovljiški okraj, namestnika Iv. Korošec iz Češnjice in Jakelj z Dovjegā; Alojzij Pavlin za novomeški okraj, namestnik Frančišek Bizjak, Vel. Loka; Frančišek Zupančič iz Rakovnika in Ivan Seljak z Dobrave za krški okraj, namestnika Ivan Globevnik v Škocjanu in Iv. Hrovat v Št. Jerneju; Ivan Kristan v Vačah za litijski okraj, namestnik Ivan Lovrač v Podlipnici pri Izlakah; Ivan Bregar v Ribnici za kočevski okraj; za slučaj, da dobimo Postojno in Logatec, se je izvolil za postojnski okraj Anton Burger, za namestnika Dekleva; za logaški okraj pa Jakob Verbič v Logatcu. Poleg teh so se določili kot stalni odborniki: zastopnik poverjenišva za kmetijstvo, sedaj višji nadz. A. Pavlin in zastopnika žrebčarne, podpolkovnik Ravnihar in višji živinozdravnik Rebernjak.

Po volitvi je predsednik poudarjal, da bo treba sedaj pričeti s smotrenim delovanjem glede konjereje, treba bo organizacije po celi deželi; na Kranjskem smo imeli poprej vzrejevalne zadruge, na Koroškem pa konjerejska društva. Zadruga mora s kapitalom delati; lahko jo je ustanoviti, pa težko razdreti in za to bi bilo tukaj umestneje ustanavljati društva, ki se lahko vsak čas hitro ustanovijo in če je treba, tudi brez težav razpustijo. V vsakem okraju naj bi se ustanovilo vsaj po eno konjerejsko društvo. V tem društvu bi se zbirali zastopniki konjereje, vršila bi se poučna predavanja in vodile bi se matične knjige; le na podlagi matičnih knjig je mogoče pri konjereji smotreno delovanje. Konj, o katerem ima posestnik kaj pisanega v rokah, ima plemensko vrednost in se laže drago proda.

Frančišek Kristan iz Vodice je priporočal, naj se ne vstanovi v vsakem okraju le eno društvo, ampak društva naj se ustanove povsodi tam, kjer se ljudje zanimajo za konjerejo in je to potrebno vsled oddaljenosti krajev. Predsednik je podpiral ta predlog in poudarjal, da se morajo konjerejska društva ustanavljati povsodi, kjer se ljudje zanimajo za pouk v konjereji, za matične knjige in pa za pašnike. Dobili bomo sedaj agrarno reformo, po kateri se bodo uredile lastninske in užitninske pravice; veleposestva naj se odkupijo in oddajo kmetom; gozdove bo dobila najbrž država, da se bodo laže valuta regulirala; užitek iz gozdov, kakor n. pr. drva, steljo bi dobivali kmetje. Pri tem urejevanju zemlje bo treba skrbeti, da dobimo na cen način primerne prostore za pašnike in tukaj bo zopet potrebno delo konjerejskih društev.

Predlog višjega veterinarskega nadzornika Pavlina, da naj se naroči konjerejskemu odseku izdelati načrt za vodstvo matičnih knjig, se je sprejel. Sprejel se je istotako predlog podpolkovnika Ravniharja, da naj se v prihodnje vse vloge glede žrebcev, izprememb pri žrebcih in enake, naslovljajo in pošiljajo na konjerejski odsek, ki bo v vseh teh zadevah sklepal dogovorno z vodstvom žrebčarne in poverjeništvom za kmetijstvo.

Več udov je priporočalo tudi, da bi konjerejski odsek za to skrbel, da bi bili pri nakupu žrebcev prisotni tudi konjerejci.

K sklepu je priporočal predsednik Pirc zborovalcem, naj vsi delujejo po svojih močeh za zboljšanje konjereje, ki nam bo donasala ogromne dohodke; le naše gospodarsko delo nam bo pomagalo zopet na noge in nas rešilo zlih posledic svetovne vojne.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na $\frac{1}{2}$ strani 200 K, na $\frac{1}{4}$ strani 100 K, na $\frac{1}{8}$ strani 50 K in na $\frac{1}{16}$ strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1919. Letnik XXXVI.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakih, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE !!
ORODJE

za vse svrhe najboljše kakovosti priporoča **Odon Koutny**, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Lanene tropine (preše) zmlete, izvrstne za pospeševanje mlečnosti in za prasiče, ima v zalogi kilogram po K 2-60 L. Fürzager, Radovljica. Pošlje se vsaka množina tudi po železnici, ako se vreče naprej pošljejo. 164

Tropine za krmo živini, izborne za med rezanco konjem, ima naprodaj po 40 vinarjev kg Sever & Komp., Ljubljana. 195

Bučne pogače najboljša piča za konje, krave in svinje, kakot tudi bučno olje imajo za oddati po najnižji dnevni ceni A. Jurca in sinovi, Ptuj. 196

Tudi letos kupuje **R. Luckmann**, prej J. Lenza nasl. a Ljubljani na Martinovi (Ahaeljevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zeljša, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovani tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 208

Ajdo za seme sivo in črno prodaja tvrdka I. Knez, Ljubljana, Marije Terezije cesta 3. 234

Semenski ozimni in jesenski lan ponujam. Kupec naj javi ceno za 1 ali kg, po kateri plača, na Anton Junko, Loka 13. p. Črnomelj. 225

Seme strniščne repe, štiri kg, dobre vrste, ima naprodaj podružnica Slov. kmet. družbe v Št. Jurju v Slovenskih Goricah. 258

Dva para novih čevljev, prav močnih moških, št. 43 prodam ali zamenjam za mast. Vprašati je Kolesijska ulica št. 4, I. nadstr. Ljubljana. 227

Kupim žganjarski kotel iz bakra, že rabljen, v dobrem stanju, najraje z dvema cevmi, držeč od 75 do 80 l. Pismene ponudbe in zadnja cena naj se pošlje pod N. I. št. 20, pošta Semič, Dolenjsko. 230

Lepo, dvovprežno kočijo, ki je prav dobro obdržana, prodaja za nizko ceno Ivan Leskošek, Rajhenburg. 240

Posredovalec (Zwischengestell), nepokvarjen, en transmijski drog in e o jermenico ima naprodaj za ceno po dogovoru Andrej Remškar, Brezovica pri Ljubljani. 241

Močan voz enovprežni in dvovprežni ter enovprežna kočija in vsa konjska oprava je naprodaj. Poizve se pri Franc Zmitek, Češnjica 58, p. Boh. Sredja vas. 242

Mlatilnico, čistilnico in gepelj kupi Anton Lovrenčič, posestnik, Sodražica. 243

Vrhnje in spodnje modroce, 60 K, cene kuhinjske in spalne oprave priporočata Brata Sever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Marije Terezije cesta (Količej). 244

Železne drogove zelo pripravne za ograjo, po 2 m dolge in 33 mm v premeru ima naprodaj v veliki množini po 3 K komad Sever & komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12. 245

Breja krava pingavske pasme, vajena vožnji, ki bo do konca julija skotila, je naprodaj za ceno po dogovoru. Vprašanjem je priložiti znamko ali dopisnico za odgovor. Andrej Zankar, Stob 6, p. Domžale. 246

Dve kravi ena v drugi 7 mesecev breja, druga je že imela 4 teličke, sedaj 7 tednov breja, dobra molznica, obe brez napak, prodaja za ceno po dogovoru Franc Birtič, Dobrova 30, pri Ljubljani. 247

Dva težka vola za vožnjo, močna, 3 leta stara, prodam ali zamenjam za dve plemenski kravi ali za kobilu. Franc Lokstrek, pošta Sv. Lovrenc na Dr. polju pri Ptuj, Štajersko. 248

Težko kobilu, 170 cm visoko, 196 cm v pasu, krotko in vajeno vsaki vožnji, 11 let staro, prodaja Val. Jankar, Žeje 27, pošta Medvode. 249

Prodajam belo kobilu, 160 cm visoko, dobro za vožnjo in tek A. Belec, Št. Vid nad Ljubljano. 250

Dva konja sta naprodaj pri Slov. kmetijski družbi v Ljubljani. 251

Žrebe, štirinajst mesecev staro, rap, brez vsakega barvnega znaka, čistokrvna žival, po »Maestoso«, v plemenske svrhe kar najbolj sposobno, prodaja vpokojen višji častnik za ceno po dogovoru. Vprašati je pri: Osredno upravitelstvo grašdine Mokrice, z. p. Jesenice ob Savi, Dolenjsko. 252

Prvovrstne slivovke, pristne, zelo stare, se prodaja večja množina za ceno po dogovoru. Pojasnila daje Franc Guštin v Metliki, Belokrajna. 253

Za gostilničarje. Oddati je nekaj dobrega hrvaškega in štajerskega vina po zmerni ceni. Naslov se poizve pri upravištvu. 254

„Kraljev vrelc“ naravna rudninska oglikovokisla slatina, okrepevalna mešanica k vinu, zdravilno sredstvo proti vsakovrstnim boleznim, se razpošilja v lastnih steklenicah in polni steklenice strank. Oskrbništvo Kraljev vrelc Kostričnica, pošta in železniška postaja Podplat Štaj. 255

Semensko ajdo črno in sivo ima za oddati Franc Pogačnik, Ljubljana, Dunajska cesta 36. 256

Ajdo za seme kupi Karl Teršek, posestnik, Padeše št. 10, pošta Laški trg. 257

VABILO

na

izvanredni občni zbor

Mlekarne in sirarne v Žireh
registrirane zadruge z neom. zavezo
ki se vrši

v nedeljo 27. julija 1919

takoj po jutranji maši v zadržnih prostorih

DNEVNI RED:

1. Volitev načelstva. (69)
2. Volitev nadzorstva.

V slučaju nesklepčnosti se vrši pol ure kasneje drugi občni zbor, ki sklepa ne glede na število članov. Žiri, dne 6. julija 1919.

Ivan Kavčič načelnik kmetijske podruž. v Žireh. Gruden Franc, posestnik Žiri št. 18.

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 50 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
9. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
12. Kako se pripravlja dober vinski kis.
13. Vzroki neplodnosti pri govedu.
18. Krmiljenje z ojnimi tropinami.
21. Bradavice pri domačih živalih.
23. Kisli črviček.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
26. Naprava petiota ali domače pi-jace.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
29. Vnetje vimena ali volčis na vimenu.
32. Zavrelka.
34. Trtna plesnoba.
35. Kako se napravi stanoviten sadjevec.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
37. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.
38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
41. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pisanje prašičev.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
48. Kožni izpuščaji pri prašičih.
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
52. Sredstva proti trtni plesnobi.
53. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
55. Konserviranje sadja brez sladkorja.
56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
57. Snetjavost pri žitu.
58. Kako se jajca ohranijo.
59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
60. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
61. Kdo se naj še zglašuje za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
63. Garje pri konjih.
64. Apneni dušik, najboljše sedanje dušično gnojilo.
65. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
67. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

Črešnje

! bodo zrele !

Preskrbite si že sedaj jerbase za razpošiljanje sadja po pošti po 5 in 10 kg, ki jih izdeluje (63)

Pletarska šola v Strnišču pri Ptuj.

Zahtevajte ponudbe in vzorec!

J. Komatič,
dolgoletni zastopnik znane
trgovske K. in R. Ježek,
Blansko, tovarna kme-
tjarskih in poljedelskih
strojev in motorjev se pri-
poroča. — Dobra in so-
lidna postrežba.
Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam
dobro znano tovarno
WELSLIA
katera izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti z dvojnimi
pocinkanimi parnim
kotlom, in porabno
obenem za kuhanje
žganja. (40)
Decimale tehnice
cimentirane vseh veli-
kosti, z uteži vred.
Sprejemam naročila
na slamozreze nože.
Cene po dogovoru.
Ker je tovarni težek
uvoz dovoljen, se naroče-
ni stroji lahko takoj dobe.

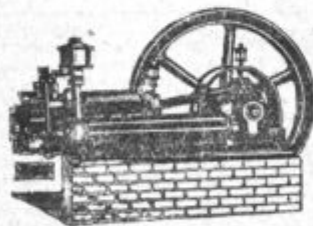
(6) Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA KRAJNSKA

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	— 60
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	— 40
6. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	3 —
8. Boh. Skalický: Siljenje a! káljenje ameriških ključev	— 60
10. B. Skalický: Kmetijske raz- mere na Češkem	1 40
11. Gustav Pirc: Poglavje o govedoreji na Kranjskem	— 60
12. Pridelovanje in razpeča- vanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špallirju. (B. Skalický)	1 —
13. O sestavljanju in setvi travnih mešaníc. (Weinzierl-Turk)	2 —
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za marjenje lesa	3 —
15. Steuert-Jamnik: Soseda Razumnika konjereja	2 —

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

**Velika zaloga vsakovrst-
nih poljedeljskih strojev
iz najslovitejših tovarn.**

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSLIA“.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kis- lino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☎

Poštne hranilnice račun št. 628.400.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1862.

Kmetska posojilnica Ljubljanske okolice

registovana zadruga z neomejeno zavezo

☎ v LJUBLJANI ☎

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **3%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 1.100.000 kron.

Dopošiljatve denarnih zneskov. Slovenska kmetijska družba dobiva od raznih strank denarne zneske po poštni nakaznici in položnici, ne da bi bilo na teh navedeno v kake svrhe se upošilja ta denar. Naprošajo se torej vse stranke, naj na nakaznicah ali položnicah **natančno navedejo namen vposlane svote**, na pr. za udnino, število udov, naročba semen, vrsta, ali drugih potrebščin. Zneski, ki so namenjeni ribarskemu odseku Slovenske kmetijske družbe, naj se naslovljajo na družbo z dodatkom „**za ribarski odsek**“. Taka natančna označba je za računski oddelek kmetijske družbe neobhodno potrebna, če hočemo omejiti razne reklamacije in terjatve.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

Čopiče za belenje po K 1'— komad.

»Ergofor«, fiziologični železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih	po 2—4	ne polne žlice
pri govedih	„ 2—6 „ „ „	
pri kozah ovčah in prasičih „ 1—2 „ „ „		

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd stane kg 7 K.

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Inkarnatna detelja. Ta krmska rastlina je zelo primerna rastlina za kraje z milejšim podnebjem, kjer rase trta. Seje se jo samo, rase hitro in daje v najkrajšem času obilo tečne krme za govedo. Seje se jo 14 do 20 kg na hektar ali 7 do 10 kg na oral. Daje sicer le eno košnjo, ta pa je izdatna. Priporoča se torej vsem živinorejcem, ki si hočejo pridelati zadostne krme, da si jo letos posejejo. Slovenska kmetijska družba oddaja seme inkarnatne detelje po 6 K za kg. Kdor si jo hoče naročiti, naj to nemudoma stori, dokler je še kaj semen na razpolago.

Klajno apno po K 160'— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Modra galica briksleška $\frac{93}{100}$ po K 10'— kg.

Oves po K 180'— sto kg.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 105 K za 100 kg brez vreč. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkrajja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče. Trosi se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati. Vreče mora naročnik poslati.

Sladkorna pesa po K 8'— kg.

Seme detelje lucerne ima družba zopet na razpolaganje in ga oddaja svojim udom po 20 kron kilogram. Vreča se posebej računa. Seme je jako lepo jamčeno brezpredenično, jamčeno zadnje letine. Priporočamo udom nakup tega blaga. Podružnice, ki jim družba na prvotno naročilo ni mogla lucerne poslati, naj naročitve ponovijo.

Seme domače detelje po dnevni ceni kg do 20 K — vrečica in poština se posebej zaračuna.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24'— kg.

Travna semena po K 8'— kg.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 2'60

Žveplo ventilirano, pravo siciliansko blago po 5 Kkg.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Žveplo. Opozorimo vinogradnike, da ima podružnica Slov. kmetijske družbe v Novem mestu še nekaj žvepla prav fino zmlete kakovosti (zolfo ventilato) v zalogi. Priporočamo vinogradnikom, da se glede nakupa tega neobhodno potrebnega sredstva proti grozdnemu plesnivcu tudi za prihodnje leto že sedaj obrnejo naravnost do imenovane podružnice.

Kmetovalci!

Denarni zavodi

Gozdarske in gospodarske zadruge!

Berite!

Lesotrzil!

Berite!

A. Štivic

(9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno opisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridelane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahajajo tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridlane tabele za določanje prostornine v oglašarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjižice proti preplačilu za ude s. v. v. kmet. družb. K 1'50.

Upravištvo

„Kmetovalca“

sprejema

primerne inzerate

po cenah,

ki so razvidne na poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti »Kmetovalec«, izhaja (dvakrat mesečno) v 17-tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

**Laneno
seme**

kupuje

Ljubljanska
komercialna
družba

Ljubljana,

Bleiweisova c. 18.

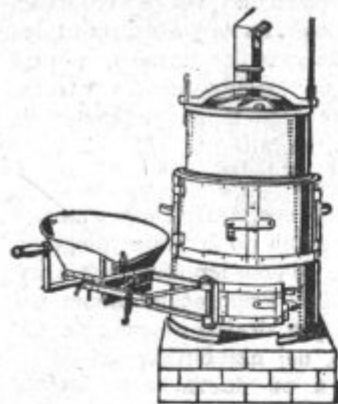
Jakob Alešovec:

Petelinov Janez

broš. K 6'40, vezana K 8'80, drugi natis; založila in izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Alešovec je naš stari znanec, ki umi lepo opisovati življenje na kmetih. Petelinov Janez je „spriden študent“, ki se je v mestu v slabi družbi navzel prevratnih nazorov in misli, da bo z njimi preobrazil domačo vas, češ, na ta način se širi kultura med kmetiskim prebivalstvom. Posreči se mu pridobiti le nekaj malopridnežev v vasi, s katerimi se uda pijančevanju in kvartanju. Slednjič zabrede celo v nemškutarske vrste in skuša pri volitvah delovati proti lastnemu narodu. Slabo življenje mu pripravi tudi tako smrt, kajti potem, ko je zažgal domačo hišo, ga zadavi domači pes. — Jugoslovanska knjigarna si steka obilne zasluge stem, da objavlja zopet te lepe povesti Alešovca. To knjigo priporočamo posebno kmetovalcem, da jo citajo in si vzamejo v zgled, kam vodi slaba družba, popivanje in kvartanje. (71)

Parilnike za krmo ,Welsia'

močne in nepokončljive, vse velikosti od 60 do 600 l izdeluje samo **Reform-Werke, Wels. O. Ö.**

Nadalje specialni izdelki:
Konjske grablje,
tako dobavno.

Obračalni parilnik z ali brez naprave za žganjarstvo.

Kotiji za kuhanje žganja.
Kotiji za kuho in pranje.

Patentne peči za peko in sušenje.
Pekaljevalnice.

Gnojnične sesalke. (58)
Pocinkani lonci in kozice.
Mize za pranje.
Posode in valjavnice za perila (Monga).

Ceniki na željo zastoj.

Proda se:

1 bencinmotor 4HP
K 8000

1 kosilni stroj
(Pat. Mc. Cormick)
K 2000

1 čistilni stroj
K 400 (67)

4 gumijevi obroči
(kompletna garnit.
za kočijo K 2000)

Kupci naj se obrnejo na naslov

**„Veleposestvo
HARTENSTEIN
p. Slovenjigradec.“**

= Konjske garje = srbečico = malarijo

lahko uspešno zdravite le z mojimi prvovrstnimi, preizkušenimi, predvojnimi zdravili. — **Mazilo proti konjskim garjam** 1/2 l za 20 K. **Mast proti človeški srbečici**, 1 lonček za 6 K. **Mast za otroke proti garjam**, 1 škatljica za 2 K. **Domača mast za rane**, 1 lonček za 8 K. **Sladkorna zrna proti malariji za odrasle**, kakor tudi za otroke, 50 zrnov za 24 K. — Zavoji se zaračunavajo po nabavni ceni. Navadna in tudi vsakovrstna druga zdravila pošilja po povzetju ali proti predplačilu

lekarna

(60)

pri „Materi božji“, **MR. VJ. RUBELLI,**
Zagreb, Prilaz 17.

Graščina v Brežicah ob Savi

sprejme takoj

ekonomoma

slovenske narodnosti (68)

ki je dovršil vinorejsko šolo ter ima večletno temeljito prakso v vinorjstvu, sadjarstvu in kletarstvu. Reflektira so samo na prvovrstne, samostojne moči. Služba je stalna. Plača po dogovoru.

Prošnje z navadnim prepisom spričeval, ki se pa ne vrnejo, se naj vpošljejo na

graščinsko oskrbnitvo v Brežice ob S.
do 31. julija t. l.

: KONJAK :

za oslabele vsled starosti, proti slabostim v želodcu in proti izgubitvi telesne moči, je **stari vinski konjak** pravo oživiljenje.

Razpošilja dve politerske steklenice, ovojnina in poštnina prosta za K 60—

BENEDIKT HERTL
graščak na graščini
Golč pri Konjicah
Štajersko. (55)

Kmetovalci!

Skrbite za kar največje razširjenje

„Kmetovalca“!

Stremite za tem,

da se ga lahko čita

v vseh gostilnah

in javnih prostorih. 25.000 nas je

že v Kmet. družbi,

pa bi nas bilo lahko še enkrat več.

Čim več nas bo,

več bomo dosegli!

Cementna (11)
strešna opeka
najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

BALKAN

Trgovska, spedijska in komisijska delniška družba

Podružnica Ljubljana, Dunajska cesta 33.

Mednarodni prevozi.
Sprejemanje blaga v skladišča.
Spedicije vseh vrst.
Prevažanje blaga.
Zacarinjanja.
Selitve s patent. vozovi.
Nabiralni vozovi na vse strani.

Skladišče, spojeno s tirom južne
železnice.

Prosto skladišče za sladkor in
za blago, podvrženo carini in
užitninskemu davku.

Reekspedicije itd. itd.

Tekoči račun pri podružnici Jadranske banke v Ljubljani.

Brzjavni naslov: Balkansped.

Interurb. telefon štev. 366.